

Lonjsko polje

Godina/Vol. 8. Broj No. 1/2 ISSN: 1332-0688 UDK: 502.4

BILTEN PARKA PRIRODE NATURE PARK BULLETIN

Bilten Parka prirode
Lonjsko polje
Nature Park Bulletin

Vol. 8/No. 1/2, 2006

Ovaj projekt izrađen je uz pomoć LIFE financijskog instrumenta Europske unije

This project has been carried out with the contribution of the LIFE financial instrument of the European Community

IMPRESSUM

Nakladnik / Published by:

Javna ustanova Park prirode Lonjsko polje
Lonjsko Polje Nature Park Public Service
HR-44 325 Krapje, Krapje 30
Hrvatska / Croatia

Glavni i odgovorni urednik / Editor in chief:

Goran Gugić

Tehnički urednik / Executive editor:

Edvard Bogović

Adresa uredništva / Adresse of the Editorial Board:

Javna ustanova Park prirode Lonjsko polje
Lonjsko Polje Nature Park Public Service
Bilten / Bulletin
HR-44 325 Krapje, Krapje 30
Hrvatska / Croatia

Telefon / Phone:

++385 (0)44 672 080

Faks: / Fax:

++385 (0)44 606 449

E-mail:

info@pp-lonjsko-polje.hr

Prijevod / Translation:

Graham McMaster

Lektor i korektor / Language-editor and Corrector:

Ivan Jindra

Naklada / Edition:

250 primjeraka / 250 copies

Tisak / Print:

ITG, Zagreb

Izlazi dvaput godišnje / The Bulletin appears twice yearly

SADRŽAJ

1. UVOD	5
2. OSNOVNE KARAKTERISTIKE PODRUČJA	6
2.1 Smještaj	6
2.2 Prirodni resursi	6
2.3 Kulturni resursi	7
2.4 Povijest	7
3. PROCJENA POSTOJEĆEG STANJA	9
3.1 Prirodna obilježja	9
3.2 Kulturna obilježja	9
3.3 Socio-ekonomska obilježja i korištenje prirodnih resursa	10
3.3.1 Stanovništvo	10
3.3.2 Šumarstvo	11
3.3.3 Poplavne površine i vodno gospodarstvo	11
3.3.4 Tradicionalna poljoprivreda	12
3.3.5 Sustav posjećivanja	12
3.3.5.1 Razvoj turističke djelatnosti	12
3.3.5.2 Turističke usluge	14
3.3.5.3 Smještaj	15
3.3.5.4 Edukativne aktivnosti	17
3.3.5.5 Kulturni sadržaji	19
3.3.5.6 Rekreativni sadržaji	22
3.3.5.7 Ostali sadržaji	26
3.3.5.8 Prometna infrastruktura	26
3.3.5.9 Turistička infrastruktura	27
3.3.5.10 Sustav turističkih informacija	27
3.3.5.11 Turističke promidžbene aktivnosti	29
3.3.5.12 Planski dokumenti u sustavu posjećivanja	31
3.3.6 Ostala korištenja prostora (lov, ribolov)	32
3.4 Zakonski i institucionalni okviri upravljanja	33
3.4.1 Međunarodne konvencije	34
3.5. Upravljanje sustavom posjećivanja	35
3.5.1 Održivi turizam	36
3.5.2 Zoniranje	38
4. VIZIJA I CILJEVI	39
4.1 Ciljevi za upravljanje prirodnim dobrima	39
4.2 Ciljevi zaštite kulturne baštine	40
4.3 Ciljevi upravljanja sustavom posjećivanja	40
4.3.1 Akcijski planovi u sustavu posjećivanja	41
4.3.2 Pregled mjera u sustavu posjećivanja	42
4.3.3 Vremenski okvir i nosioci aktivnosti	44
4.3.4 Financijski okvir upravljanja sustavom posjećivanja	44
4.4 Strategija upravljanja i korespondencija s ostalim planovima	45
4.5 Monitoring (praćenje) sustava posjećivanja i izvješća	45
4.5.1 Sustav uspostavljanja magnetne kartice PP Lonjsko polje	46
4.5.2 Praćenje podnošljivog broja posjetitelja	46
5. PRILOG	47
Karta zone sustava posjećivanja	

CONTENT

1. INTRODUCTION	5
2. BASIC CHARACTERISTICS OF THE AREA	6
2.1 Location	6
2.2 Natural resources	6
2.3 Cultural resources	7
2.4 History	7
3. ASSESSMENT OF THE CURRENT CONDITION	9
3.1 Natural characteristics.....	9
3.2 Cultural characteristics	9
3.3 Socio-economic features and the use of natural resources	10
3.3.1 Population	10
3.3.2 Forestry	11
3.3.3 Floodplain areas and watermanagement	11
3.3.4 The traditional agriculture	12
3.3.5 The visiting system	12
3.3.5.1 Development of the tourist activity	12
3.3.5.2 Services in tourism	14
3.3.5.3 Accommodation facilities	15
3.3.5.4 Educational activities	17
3.3.5.5 Cultural substances	19
3.3.5.6 Recreational features	22
3.3.5.7 Other features	26
3.3.5.8 Traffic Infrastructure	26
3.3.5.9 Tourist infrastructure.....	27
3.3.5.10 System of tourist information – Institutional frameworks in tourism	27
3.3.5.11 Tourist promotional activity	29
3.3.5.12 Planning documents in the visiting system	31
3.3.6 Other ways of using the space (hunting, fishing)	32
3.4 The legislative and institutional frameworks of management	33
3.4.1 International Conventions	34
3.5. Management of the Visiting System	35
3.5.1 Sustainable tourism	36
3.5.2 Zoning	38
4. VISION AND GOALS	39
4.1 Objectives for managing natural properties	39
4.2 Objectives of protection of the cultural heritage	40
4.3 Objectives of managing the visiting system	40
4.3.1 Action plans in the visiting system	41
4.3.2 Review of measures in the visiting system	43
4.3.3 Time frame and principals	44
4.3.4 Financial framework for the management of the visiting system	44
4.4 Management strategy and correspondence with other plans	45
4.5 Monitoring the visiting system, and reports	45
4.5.1 System for establishing a Lonjsko Polje Nature Park magnetic card	46
4.5.2 Monitoring the number of visitors that is tolerable	46
5. ANNEX	47
Map of zones of the visiting system	

1 UVOD

Lonjsko polje proglašeno je 1990. parkom prirode na površini od 506 km², od čega oko 360 km² pokrivaju poplavne šume, 120 km² pašnjaci i oko 6 km² poljoprivredno zemljište.

Od 3. 2. 1993. Park prirode Lonjsko polje uvršten je u Ramsarski popis koji uključuje i dva ornitološka rezervata: Rakitski trstik (160 ha) i Krapje dol s kolonijom žličarki (25 ha).

Koncem 2002. godine izrađen je Regionalni Masterplan za turizam – prostorni koncept turističkog razvoja područja Lonjskog polja i Srednje Posavine. Po tom strateškom dokumentu za razvoj turizma u ovoj regiji glavni turistički proizvod treba biti aktivan odmor na selu čiji jedan dan izgleda ovako:

Obitelj s dvoje male djece smještena u ugodnu sobu, uređenu u starinskom stilu, u gostinjskom dijelu renovirane drvene seljačke kuće. Bogati doručak na terasi okrenutoj prema dvorištu, s pogledom na seljakove domaće životinje. Potom vožnja biciklom uz obalu Save, sve do mjesta za piknik i kupanje, gdje na raspolaganju stoje i čamci za veslanje. Poslijepodne povratak kroz riječnu dolinu i hrastove šume, s kratkim zaustavljanjima kod pastira, na mjestima za promatranje bjelorepog štekavca, uz rezervat turopoljskih svinja, kod drvorezbara i vezilja. Večer započinje ispijanjem čašice rakije sa seljacima, a završava pečenim šaranom i čašom vina u idiličnom vrtnom lokalnu uz rijeku. Automobila gotovo da i nema, dok mira, prirode, aktivnosti, obiteljske atmosfere i doživljaja ima u izobilju!

Masterplan upozorava da je u Parku prirode Lonjsko polje potrebno uspostaviti sustav posjećivanja koji ne ugrožava integritet ekosustava i autentičnog krajobraza. Taj sustav bi trebao stimulirati višednevne posjete Parku, kao i posjete više puta u godini. Jedna od osnovnih karakteristika Parka prirode Lonjsko polje upravo je njegova dinamika, stoga sustav posjećivanja treba animirati gosta da višekratnim dolascima upozna sve aspekte ovoga zaštićenog područja.

1 INTRODUCTION

In 1990, Lonjsko Polje was officially proclaimed a nature park. It extends over an area of 506 square kilometres, 360 of which are covered by riparian forests, 120 by pastureland and about 6 square kilometres by arable land. Since February 2, 1993, Lonjsko Polje Nature Park has been inscribed in the Ramsar List, which also includes two ornithological reserves: Rakitski Trstik [Sedge] and Krapje dol with its spoonbill colony (25 ha).

At the end of 2002, a Regional Master Plan for Tourism was worked out. This was a spatial concept of the tourist development of the area of Lonjsko Polje and Central Posavina. According to this strategy document for the development of tourism in this region, the main tourist product should be an active holiday, in which a typical day might run as follows:

A family with two small children are accommodated in a pleasant room furnished in old-fashioned style, in the hospitality part of a renovated wooden house in a village. On the terrace there is an ample breakfast spread, facing onto the courtyard, the view being of the farmyard and its animals. Then comes a bicycle ride along the bank of the Sava River, as far as a picnic and swimming spot. Also available here are rowing boats. In the afternoon, the way back through the river valley and the oak forests, with brief halts at the herdsman, and at places for observation of the white tailed sea eagle, at the Turopolje pig reserve, at a wood-carver's and a needlewoman's. The evening starts with a small glass of plum brandy with the local people, and goes on with grilled carp and a glass of wine in the idyllic garden restaurant along the river. There is hardly a trace of the motor car, while peace and nature, activity and a family atmosphere abound, with experiences aplenty.

The Master Plan points out that it is necessary to set up a visiting system in Lonjsko Polje Nature Park that will not jeopardise the integrity of the ecosystem and the authentic landscape. This system should stimulate stays of several days in the Park, as well as several visits a year. One of the characteristics of Lonjsko Polje Nature Park is its dynamics, and hence the visiting system should put guests in the mood for multiple visits, in order to get to know all the aspects of this protected area.

2 OSNOVNE KARAKTERISTIKE PODRUČJA

2.1 Smještaj

Područje Parka prirode Lonjsko polje smješteno je uz srednji tok rijeke Save, oko 75 km nizvodno od glavnoga grada Hrvatske. Zauzima područje između Save na jugu i autoceste Zagreb – Beograd na sjeveru, od rijeke Česme na zapadu do rijeke Struga na istoku.

Područje Lonjskog polja smješteno je većim dijelom u Sisačko-moslavačkoj županiji i manjim u Brodsko-posavskoj županiji.

U Parku je četrnaest ruralnih naselja: Čigoć, Kratečko, Mužilovčica, Suvoj, Lonja, Trebež, Puska, Krapje, Drenov Bok, Jasenovac, Košutarica, Mlaka, Stružec, Osekovo.

2.2 Prirodni resursi

Jedinstvenost Parka prirode u bogatstvu je biljnog i životinjskog svijeta, graditeljskoj baštini te u tradicionalnom poljodjelstvu i stočarstvu. Proteže se na 506 km² pretežito močvarnog područja koje čine tri glavna polja: Lonjsko, Mokro i Poganovo. Na tim je poplavnim poljima pašarenje oblik stočarske proizvodnje. Također, pašnjački kompleksi Lonjskog i Mokrog polja imaju najveću koncentraciju autohtonih pasmina u Hrvatskoj, a prisutno je i domaće simentalsko govedo. Izvorne pasmine su konji, hrvatski posavac i hrvatski hladnokrvnjak, turopoljska svinja, slavonsko-srijemsko podolsko govedo i posavska guska. Cijelo područje Parka izvanredno je bogato florom i faunom. Od faune treba istaknuti pticu žličarku koja obitava samo na tom području, a i brojne ostale ptice, kao što su bijele rode, razne čaplje, orlovi štekavci i kliktaši, i drugo.

Prirodne posebnosti, u suglasju s očuvanom kulturnom baštinom, dovele su do toga da je ovaj prostor postao jedno od najznačajnijih zaštićenih područja u Europi. Uvrštavanje Parka prirode Lonjsko polje u Ramsarski popis, kao i proglašavanje najvažnijim staništem ptica u Europi (IBA), naglašavaju njegov međunarodni značaj. Dva područja unutar Parka: Krapje dol i Rakita proglašeni su posebnim ornitološkim rezervatima. Zbog velikog broja gnijezda bijelih roda, selo Čigoć proglašeno je 1994. godine, na inicijativu Zaklade europske baštine, europskim selom roda.

2 BASIC CHARACTERISTICS OF THE AREA

2.1 Location

Lonjsko Polje Nature Park is located along the central course of the Sava River, about 75 km downstream from the capital of Croatia. It occupies the area between the Sava River in the south and the Zagreb-Belgrade motorway in the north, from the Česma River in the west and the Strug River in the east.

The Lonjsko Polje area is mostly situated in the Sisačko-moslavačka County and to a lesser extent in the Brodsko-posavska County.

There are fourteen villages in the Park: Čigoć, Kratečko, Mužilovčica, Suvoj, Lonja, Trebež, Puska, Krapje, Drenov Bok, Jasenovac, Košutarica, Mlaka, Stružec and Osekovo.

2.2 Natural resources

The uniqueness of the Park is in the richness of its plant and animal world, in the architectural heritage and in the traditional farming and stock rearing. The park extends over 506 square kilometres of what is mainly wetland, consisting of three main plains – Lonjsko, Mokro and Poganovo Polje. In these floodplain areas, pasturing is the form taken by animal husbandry. In addition, the pasturing complexes of Lonjsko and Mokro Polje have the greatest concentration of landraces in Croatia, and there is also a local version of the Simmental. The original breeds are of horses, the Croatian Posavac and Croatian Draughthorse, the Turopolje pig, the Slavonian-Syrmian Podolian cow, and the Posavina goose. The entire area of the Park is extremely rich in flora and fauna. Particularly worth mention in the fauna are the spoonbills that live only in this area in Croatia, and many other birds, such as the white stork, various herons and egrets, the white tailed and lesser spotted sea eagles and many others.

Natural features of interest in conjunction with the preserved cultural heritage led to this area becoming one of the most important protected areas in Europe. The placing of Lonjsko Polje Nature Park on the Ramsar List, and its being proclaimed an Important Bird Area in Europe, both underscore its international importance. Two areas within the Park, Krapje dol and Rakita have been proclaimed special ornithological reserves. Because of the large number of nests of white storks, in 1994 the village of Čigoć was proclaimed, at the initiative of the European Heritage Foundation, European Stork Village.

2.3 Kulturni resursi

Kulturni krajolik PP Lonjsko polje pripada nacionalnoj kategoriji zaštićenog krajolika. Karakterističnom geomorfološkom strukturom nastao je tipičan kraj-obraz poplavnih riječnih dolina. Utjecajem i djelovanjem čovjeka koji je živio s poplavama, a ne protiv njih, stvoren je kulturni krajobraz s očuvanim prirodnim poplavnim šumama i travnjacima.

Posebnu kulturnu baštinu tvori i dio građevina u selima Parka prirode Lonjsko polje. U selima Čigoć, Kratečko, Mužilovčica, Suvoj, Lonja, Plesmo, Drenov Bok i Krapje koncentrirana je kulturno-povijesna baština Posavine u obliku hrvatske arhitekture, drvenih kuća i tradicionalnoga seoskog gospodarstva. Zbog ambijentalne očuvanosti starih kuća, selo Krapje 1995. godine proglašeno je selom graditeljske baštine.

Pokretnu materijalnu baštinu reprezentira vrlo dobra sačuvanost predmeta vezanih uz tradicijsko gospodarstvo i život, od predmeta opreme domaćinstava i alata do nošnje. Svaka kuća ima ponešto očuvano od alata, pribora, pokućstva, raznovrsnog tekstila i tradicijske nošnje.

Osim etnološke baštine, očuvane na mnogim okućnicama, u posljednjih desetak godina uređeno je nekoliko zbirki koje su otvorene posjetiteljima Parka prirode. Svaka od tih zbirki ima više stotina različitih predmeta.

2.4 Povijest

Područje je naseljeno od antičkih vremena na potezu između antičkih gradova, Siska – Slavanskog Broda – Sremske Mitrovice (*Siscia – Marsonia – Sirmium*), uz prometni koridor koji se protegnuo dolinom rijeke Save i po kojem su građene magistralne rimske ceste. U razdoblju između 15. i 17. st., obilježenom osmanlijskim osvajanjima Europe i obrane Habsburške Monarhije od prodora Turaka, stanovništvo zbog opasnosti napušta područja Posavine i Moslavine i bježi prema sjeveru, u sigurnije krajeve. Grade se vojne utvrde, stražarnice, i organizira se sustav obrane Vojne granice (Vojna krajina). Granica između Civilne Hrvatske, pod jurisdikcijom hrvatskoga bana, i Vojne granice, pod izravnom upravom vojnog zapovjedništva u Beču, bila je na današnjem području Parka – rijeka Lonja. Vojna krajina, kao pogranično područje pod vojnom upravom Habsburške Monarhije, ima zaseban status od 15. st. do razvojačenja 1881. U razdo-

2.3 Cultural resources

The cultural landscape of Lonjsko Polje Nature Park belongs to the national category of protected landscape. The landscape typical of floodplains came into being with the characteristic geomorphological structure. With the impact and work of people who live with and not against the floods, a cultural landscape taking due cognisance of the preserved natural riparian forests and grasslands was created.

Some of the built structures in the villages of the park also create a distinctive cultural heritage. The cultural historical heritage in the form of Croatian architecture, wooden houses and the traditional rural homesteads is concentrated in the villages of Čigoć, Kratečko, Mužilovčica, Suvoj, Lonja, Plesmo, Drenov Bok and Krapje. The ambiental preservation of its old houses led in 1995 to the village of Krapje being proclaimed village of the architectural heritage.

Objects related to traditional life and ways of making a living, from very well preserved objects of household utensils to tools and costume, constitute the moveable material heritage. Every house has some tools, utensils, furniture, various kinds of fabric and traditional costume preserved.

Apart from the ethnological heritage, which is preserved in many of the curtilages, in the last dozen years several collections have been established, now open to visitors to the Nature Park. Each one of these collections has several hundred different objects.

2.4 History

The area has been inhabited since ancient times along the stretch between the Roman cities of Sisak, Slavonski Brod and Sremska Mitrovica (*Siscia – Marsonia – Sirmium*), along the transport corridor that extended along the Sava valley, along which the Roman highways were built. Between the 15th and 17th century it was marked by the Ottoman conquests in Europe and the resulting defence lines of the Habsburg Monarchy aimed at keeping the Turkish forces out; the population, because of the dangers, abandoned the area of Posavina and Moslavina and fled to the north, to regions with more security. Military fortifications and watchtowers were built and the defence system of the Military Frontier was set up. The border between Civil Croatia, under the jurisdiction of the Croatian ban, and the Military Frontier, which was commanded by the army headquartered in Vienna, was along the area that is today Lonjsko Polje Nature Park, along the Lonja River.

bljima kratkotrajnih primirja imala je funkciju sanitarnog kordona, održavanog radi sprječavanja širenja epidemija, osobito kuge. Nakon prestanka turskih osvajanja, tijekom 18. i 19. st., oblikuju se obostrano uz tok rijeke Save današnja naselja Lonjskog polja. Područje je u tom razdoblju sustavno naseljavano zbog potrebe revitalizacije kraja, a stanovništvo se bavilo obradom zemlje, stočarstvom i eksploatacijom šuma.

The Military Frontier, as border region ruled by the military command of the Habsburg Monarchy, had a special status from the 15th century to the time of demobilisation in 1881. In the periods of the brief truces, it had the function of cordon sanitaire, set up for the purpose of preventing the spread of epidemics, particularly of the plague. After the cessation of Turkish conquests, during the 18th and 19th century, the current settlements of Lonjsko Polje were formed along both sides of the course of the Sava. In this period the area was systematically settled for the purpose of revitalising the area, and the population was engaged in tilling the soil, animal husbandry and forestry.

3 PROCJENA POSTOJEĆEG STANJA

3.1 Prirodna obilježja

Biološka i krajobrazna raznolikost Parka prirode pokazuje visok stupanj očuvanosti i znatan je potencijal sustava posjećivanja. Očuvanost stupnja bioraznolikosti ovisi o prošlom i budućem upravljanju, očuvanju tradicionalnog načina života (tradicionalno stočarenje, održivo korištenje prirodnih resursa) te o upravljanju sustavom obrane od poplave.

Izvorne pasmine velika su vrijednost i dokaz integriteta i autentičnosti područja. U Parku prirode Lonjsko polje još se uvijek mogu vidjeti na slobodnoj ispaši čak četiri autohtone pasmine: turopoljska svinja, posavski konj, hrvatski hladnokrvnjak i slavonsko-srijemsko podolsko govedo.

Dio staništa degradiran je procesima melioracije, parcelacije i komasacije zemljišta, čime je uništen dio površina pod livadama, prirodne živice i primjerci starih stabala, a stari riječni rukavci odsječeni su od matične rijeke te prolaze stadij zarastanja. Dinamika plavljenja područja još uvijek ima karakter prirodnog plavljenja.

Danas prirodni resursi služe i u svrhu posjećivanja, edukacije i rekreacije, a turizam kao gospodarska grana zauzima sve važnije mjesto u razvoju područja.

3.2 Kulturna obilježja

Tradicijske vrijednosti naseljenog ruralnog područja sačuvane su u karakterističnom prostornom rasporedu i tradicijskoj arhitekturi. Nova gradnja nije dominantna u doživljaju ambijenta tradicijskih naselja budući da po brojnosti i atrakciji prevladava tradicijska arhitektura u drvu. Najnovija gradnja obiteljskih kuća nije usklađena s ambijentom.

S terena su potpuno nestali mlinovi – vodenice na Savi.

Sačuvana nematerijalna baština sjedinjuje znanje i vještine vezane uz sve oblike tradicionalnoga gospodarstva područjem; od obrade zemlje, stočarstva, ribarstva, obrade drveta, tradicionalnih obrta i rukotvorstva. Od rukotvorstava još se u nekoliko obitelji prakticira tkanje na drvenom tkalačkom sta-

3 ASSESSMENT OF THE CURRENT CONDITION

3.1 Natural characteristics

The biological and landscape diversity of Lonjsko Polje Nature Park shows a high degree of preservation and a considerable potential for a visiting system. The degree of preservation of the biodiversity depends on past and future management, preservation of the traditional manner of life (traditional stock rearing, sustainable use of natural resources) and the management of the flood defence system.

The landraces are of great value and are a proof of the integrity and authenticity of the area. In Lonjsko Polje Nature Park it is still possible to see four breeds characteristic of the area: the Turopolje pig, the Posavina horse or Posavac, the Croatian draughthorse and the Slavonian-Syrmian grey Podolian cow.

Some of the habitats have become degraded through processes of soil fertility improvement, subdivision and consolidation of the land, leading to the destruction of some of the areas given over to meadow, natural hedges and examples of old trees; the old backwaters and oxbows have been cut off completely from the mainstream of the river, and are going through the phase of becoming overgrown. The dynamics of flooding in the area however still has the character of natural inundation.

Today natural resources are used in the visiting system, for education and recreation, and tourism is a branch of the economy that is becoming increasingly important in the development of the region.

3.2 Cultural characteristics

The traditional values of an inhabited rural area are preserved in the characteristic spatial and settlement patterns and in the traditional architecture. New building practice is not dominant in the immediate perception of the ambience of the traditional settlements, since in terms of number and draw the traditional wooden architecture is still dominant. But the most recent style of construction of family houses is discordant with the ambience.

Also missing on the ground are the old floating water mills on the Sava.

The preserved intangible heritage unites knowledge and skills related to all the forms of the traditional management of the area – from cultivation of the soil, animal husbandry, fishing, wood working, traditional

nu, izrada košara od pruća, izrada ribarskih mreža, izrada drvenih čamaca, proizvodnja vlastite hrane te arhaične kulinarske vještine i pripremanje starijinskih jela. Tradicijsko ribarstvo na području Lonjskog polja proglašeno je nematerijalnim kulturnim dobrom. Međutim, nematerijalna kulturna baština, kao najmlađa vrsta, nije istražena ni valorizirana u svim oblicima pojavnosti.

Glavni je problem depopulacija područja i napuštanje domaćinstava. Postojeća domaćinstva uglavnom su staračka i vrlo lošeg standarda. To nepovoljno djeluje i na kulturnu baštinu jer se povijesna tradicijska arhitektura nedovoljno održava. Događa se rušenje drvenih kuća i odvoženje s područja (sekundarna upotreba za novu građevinu ili kao sekundarni građevni materijal u građevinarstvu). Razlozi su financijski, ali velikim dijelom leže i u slabo razvijenoj svijesti lokalnog stanovništva o vrijednosti arhitekture i o potrebi njezine obnove.

Evidentna je dugogodišnja zanemarenost prostora, neulaganje u infrastrukturu, obnovu i proizvodnju te pomanjkanje dobrih razvojnih programa. Područje je uz to bilo izloženo najnovijim ratnim razaranja za Domovinskog rata.

3.3 Socio-ekonomska obilježja i korištenje prirodnih resursa

3.3.1 Stanovništvo

Većina naselja smještena je na jugozapadnoj granici Lonjskog polja, neposredno uz lijevu obalu rijeke Save. Parku prirode Lonjsko polje pripada 14 naselja s ukupno 4370 stanovnika (popis stanovništva od 2001. godine).

Starosna struktura stanovništva:

- od 0 do 19 godina 24,6%
- od 20 do 59 godina 50,5%
- od 60 i više godina 24,9%

Mladi iseljavaju u druge regije. Zato su stanovnici ovoga dijela Posavine u usporedbi s cjelokupnom strukturom hrvatskog stanovništva znatno stariji. Bijeg s ruralnog područja za gospodarstvo je problem nedostatnog potomstva, koji se može negativno odraziti i na razvoj turističke ponude. Ovdje

trades and handicrafts. Some handicrafts still survive in a few families, such as weaving on a handloom, making baskets of wicker, the production of fishing nets, the making of wooden boats and the production of food at home as well as the age-old culinary skills and the preparation of food according to the ancient recipes. Traditional fishing practice in the area of Lonjsko Polje has been proclaimed an intangible cultural property. However, the intangible cultural heritage, the newest heritage classification, has not been explored or assessed in all of the forms in which it appears.

The main problem is the depopulation of the area and the abandonment of the households. The existing households are on the whole elderly and have a poor standard of living. This has a deleterious effect on the cultural heritage, for the traditional architecture is not well enough maintained. It sometimes happens that the wooden houses are pulled down, or disassembled and taken out of the area (secondary use in new construction or as secondary material in building works). The reasons are financial, but to a great extent are to be traced to the undeveloped awareness of the local population about the value of the architecture and the need for its renovation.

It is clear that for many years the area has been neglected, that there has been no investment in the infrastructure, reconstruction and production, and that there is a shortage of quality development programmes. In addition the area was exposed to the recent ravages of hostilities during the Homeland War.

3.3 Socio-economic features and the use of natural resources

3.3.1 Population

Most of the settlements are located on the SW border of Lonjsko Polje, immediately along the left bank of the Sava. Lonjsko Polje Nature Park has 14 settlements, with a total population of 4370 (2001 census).

The age structure of the population is as follows:

- from 0 to 19 – 24.6%
- from 20 to 59 – 50.5%
- 60 and above – 24.9%

The young are migrating to other regions. Thus the population of this part of Posavina is considerably older than that of Croatia as a whole. The flight from the rural areas means a problem for the economy in that there are too few children, which could have a negative effect on the development of the tourist

moгу pomoći samo smislene poslovne i životne perspektive.

3.3.2. Šumarstvo

Čak 67,7% Parka prekriveno je šumama hrasta lužnjaka i poljskog jasena. Većina šuma gospodarski se iskorištava, a manji dio, oko 10%, zaštitne su šume i šume posebne namjene.

Šumske površine su interes i lokalnog stanovništva za obavljanje tradicionalnog sustava stočarenja, koji podrazumijeva uporabu šuma i šumskog zemljišta za ispašu i žirenje svinja te za ispašu krupne stoke ali uz obvezu čuvanja stoke.

Šumarstvo kao gospodarska grana zauzima važno mjesto u iskorištavanju resursa budući da je više od dviju trećina Parka prekriveno šumom. Šumama gospodari poduzeće Hrvatske šume prema strogim ekološkim, socijalnim i ekonomskim standardima FSC certifikata (The Forest Stewardship Council).

3.3.3 Poplavne površine i vodno gospodarstvo

Područje Parka prirode poplavno je područje gdje se prirodne poplavne površine svjesno iskorištavaju u kontroli plavljenja, kao sastavni dio sustava za obranu od poplave. Vodene mase rijeke Save preusmjeravaju se za visokog vodostaja preko ustava, jednog odteretnog i više manjih kanala, u retencijski prostor Lonjskog polja. Područja Mokrog polja, Opeke i Trstike nisu u sustavu kontroliranog plavljenja, dakle potpuno se prirodno plave. Zbog redukcije vršnih protoka poplavnih valova, u nizinskim retencijama sustav Srednje Posavine ključan je i u zaštiti od poplava slavonske dionice Save, nizvodno od Stare Gradiške, te u zaštiti od poplava u susjednim državama, Bosni i Hercegovini i Srbiji. Sustavom su obuhvaćene prirodne poplavne površine, čime je sačuvana njihova osnovna funkcija, a zaštita bioloških i krajobraznih vrijednosti ide usporedo s modifikacijom sustava za obranu od poplave. Dio poplavnih površina travnjačka su staništa koja tradicionalno služe za ispašu domaćih životinja, pa su upravo kao takva interes lokalnih stočara, ali vrlo su važna i za mrijest ribe.

Lonjsko polje bogato je i izvorištima pitke vode te se dva izvorišta (Drenov Bok i Osekovo) rabe u sustavu iskorištavanja pitke vode.

product. Here only the provision of well-considered outcomes for life and for earning a living can help.

3.3.2 Forestry

As much as 67.7% of the Park is covered with forests of common oak and narrow-leaved ash. Most of the forests are used commercially, and a small part, about 10%, consists of special purpose and conservation forests.

The forest areas are of interest to the local population, for the conduct of the traditional system of pasturing, which takes for granted the use of forests and forest land for the pasturing and foraging of the pigs and for the grazing of large livestock, though with the obligation that the livestock be watched.

As branch of the economy, forestry has a very important place in the use of resources, as it must have when more than two thirds of the whole Park is under forest. The forests are managed by the firm Croatian Forests, according to the stringent ecological, social and economic standards of the Forest Stewardship Council certificate.

3.3.3 Floodplain areas and water management

The area of the Nature Park is a riparian area where the natural floodplain is deliberately used for the control of flooding, as a component part of the flood defence system. During high water times, the water masses of the Sava are redirected via sluices, one relief and a number of smaller canals, into the retention zone of Lonjsko Polje. The areas of Mokro Polje, Opeka and Trstika are not in the system of controlled flooding, and are flooded quite naturally. Because of the reduction of peak flows of flood waves, in the lowland retention zones the Central Posavina system is crucial for flood defence in the Slavonian part of the Sava, downstream from Stara Gradiška and in the protection of neighbouring states Bosnia-Herzegovina and Serbia from flooding. The system covers the natural floodplain, which means that their basic function is preserved, and the protection of biological and landscape values goes hand in hand with the modification of the flood defence system. Some of the floodplain is occupied by grassland habitats traditionally used for the grazing of domestic animals, and is obviously thus of interest to the local grazers, as well as being important for the spawning of Sava fish.

Lonjsko Polje is rich in springs of drinking water, and two sources (Drenov Bok and Osekovo) are used for the purpose of potable water supply.

3.3.4 Tradicionalna poljoprivreda

Temeljna je grana privređivanja lokalnog pučanstva na području Parka poljoprivreda, a unutar poljoprivrede stočarska proizvodnja, organizirana kao tradicionalna ekstenzivna proizvodnja (pašarenje, žirenje, košnja). Takav način gospodarenja zemljom maksimalno čuva biološku raznolikost, pa ga treba adekvatnim mjerama dalje poticati i razvijati.

U najvećem dijelu Parka mogućnosti konvencionalne poljoprivrede su ograničene, a usitnjenost i razdijeljenost privatnih poljoprivrednih površina pridonosi tomu da obradive površine nisu osobito konkurentne na tržištu.

Tradicionalni sustav pašarenja idealan je način iskorištavanja resursa (prirodnih i ljudskih) jer ima višestruku pozitivnu ulogu:

- za pašarenje su najbolje lokalne izvorne pasmine koje su prilagođene uvjetima staništa, a riječ je zapravo o ugroženim pasminama koje želimo sačuvati
- pašarenje, kao način iskorištavanja travnjaka, najbolja je zaštita krajolika
- takav ekstenzivni način držanja u očuvanom okolišu rezultira vrlo vrijednim proizvodima (potreban je marketing) koji su neophodni za seoski turizam
- životinje u Parku i tradicionalni način držanja turistička su atrakcija.

3.3.5 Sustav posjećivanja

3.3.5.1 Razvoj turističke djelatnosti

Masterplan za turizam ove regije nedvojbeno je procijenio da Posavina i Park prirode Lonjsko polje posjeduju jedinstveno obilježje (unique selling point) zahvaljujući:

- autentičnoj, posavskoj seoskoj kulturi
- bogatoj povijesti duž rijeke
- drevnom krajoliku poplavnih površina
- bogatstvu rijetkih biljnih i životinjskih vrsta
- povoljnom prometnom položaju.

Razvoj turističke djelatnosti na području Parka još je u početnoj fazi, pa bi se moglo reći da s godišnje 11 000 prodanih ulaznica nema negativna utjecaja posjetitelja na prirodne i kulturne vrijednosti Parka. Međutim, već nekoliko godina vremenski i prostorno broj posjetitelja nepravilno je usmjeren. Naime, u određenom dijelu godine (travanj – svibanj – lipanj)

3.3.4 The traditional agriculture

The basic way in which the population of the Park make their living is farming; within farming, animal production, organised as traditional extensive production, including pasturing, foraging and haymaking, is the most significant. This manner of land management keeps up biological diversity to the maximum, and it ought to be incentivised and developed by appropriate measures.

In most of the Park, there are but limited possibilities for conventional modern farming, and the fragmentation and division of the private agricultural holdings contributes to making the farm products of the area not very competitive in market terms.

But the traditional pasturing system is an ideal way of making use of the resources (natural and human) for it has a role that is positive in numbers of ways.

- For pasturing, the local landraces are best adapted to the conditions of the habitats, and these are the endangered breeds that we wish to preserve.
- Pasturing, which is a way of exploiting the grassland, is the best protection of the landscape.
- This kind of extensive manner of keeping stock in a preserved landscape results in very valuable products – valuable if there is the right marketing – that are essential for rural tourism.
- The animals in the Park and the traditional manner in which they are kept are a draw for tourists.

3.3.5 The visiting system

3.3.5.1 Development of the tourist activity

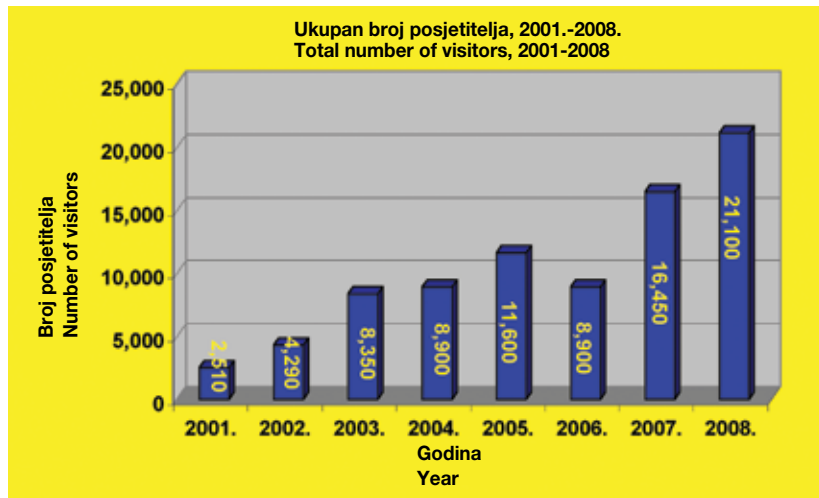
The Master Plan for Tourism of this region has unequivocally established that Posavina and the Lonjsko Polje Nature Park possess a unique selling point thanks to

- the authentic, Posavina rural culture
- the long history along the river
- the ancient landscape of the floodplain
- the richness of rare plant and animal species
- a favourable position in the transport network.

The development of the tourist industry in the Park is still in the early stages, and it might be said that with an annual 11,000 tickets sold it does not have any negative impact via visitors on the natural and cultural values of the Park. However, for some years, there has been an uneven orientation of visitors in terms of

prisutan je velik broj posjetitelja, usredotočen na dva lokaliteta, a u ostalom dijelu godine taj je broj vrlo malen.

times and spaces. That is, in a certain part of the year (April, May, June), there are a large number of visitors, all of them focused on two sites, while the rest of the year this number is very small. (See the graph on p.)

Graf 1. Ukupan broj posjetitelja 2001.- 2008.
Graph 1 Total number of visitors 2001 – 2008

Danas prirodni resursi služe i u svrhu posjećivanja, edukacije i rekreacije, pa turizam kao gospodarska grana zauzima sve važnije mjesto u razvoju područja.

Prihvat posjetitelja obavlja se u informativno-edukativnim središtima u Čigoću br. 26 i Krapju br. 16, koji su opremljeni malim suvenirnicama i sanitarnim čvorovima, a preko njih se organizirano usmjeravaju posjetitelji Parka. U Krapju je i nova multimedijalna dvorana, koja je vrlo pogodna za edukacije, radionice, seminare i sl.

Broj posjetitelja Parka postojano raste, pa su potrebne aktivne mjere svih dionika u zaštićenim područjima da bi se osigurali osnovni ciljevi zaštite. Treba dosljednije provoditi postojeće zakone i podizati svijest o prirodnim vrijednostima na svim razinama. Zbog toga treba što prije izraditi studiju tzv. kapaciteta nosivosti (Carrying capacity) koja bi trebala odgovoriti na pitanje «koliko puno je previše?» na pojedinim lokacijama na kojima su dopušteni posjeti. Ova studija bi trebala odrediti sljedeće kapacitete:

- ekološki kapacitet
- kulturni i socijalni kapacitet
- psihološki kapacitet.

Projekt prekogranične turističke suradnje
Park prirode angažira se i u razvijanju prekogranične suradnje. U organizaciji Njemačkog znanstve-

Today the natural resources are used for the purpose of visiting, education and recreation, and tourism as branch of the economy occupies an increasingly important place in the development of the region.

The reception of visitors is carried out in the info-education centres at Čigoć no. 26 and Krapje no. 16, which are furnished with little souvenir shops and toilet areas, and via them the visitors to the park are channelled in an organised way. In Krapje there is a new multimedia room that is very suitable for education, workshops, seminars and the like.

The number of visitors to the Park is constantly on the rise, and active measures are required from all stakeholders in the protected areas in order to ensure the basic objectives of protection. It is necessary consistently to carry out the existing laws and to raise awareness about the natural values at all levels. For this reason it is necessary as fast as possible to carry out a carrying capacity study, which should answer the question: how many is too much at certain locations in which visits are allowed? This study should determine the following capacities:

- ecological
- cultural and social
- psychological.

The project for cross-border tourist collaboration
Lonjsko Polje Nature Park is engaged in the development of cross-border collaboration. In 2007, with or-

nog instituta za turizam (DWIF) pokrenut je 2007. projekt Putovi prekogranične suradnje za ekološki održive turističke proizvode u Hrvatskoj i u Bosni i Hercegovini. Područje za implementaciju struktura za ekološki održivi razvoj turizma obuhvaća gradove Sisak na sjeveroistoku, Kutina i Lipik na sjeveru (sve u Hrvatskoj), dva zaštićena područja: PP Lonjsko polje (Hrvatska), kao i NP Kozara (Bosna i Hercegovina). Osim navedenih gradova u projektnom području je Banja Luka, kao i Srbac (oboje Bosna i Hercegovina) i Hrvatska Kostajnica (Hrvatska). Ovaj projekt snimio je postojeće stanje turističke ponude na projektnom području i postavio osnove marketinškog plana i zajedničkog nastupanja na turističkom tržištu.

Projektno područje:

organisational support from the DWIF – German Scientific Institute for Tourism – a project called Cross-Border Collaboration Routes was launched for ecologically sustainable tourist products in Croatian and Bosnia-Herzegovina. The area for the implementation of structures for ecologically sustainable development of tourism encompasses the cities of Sisak (NE), Kutina and Lipik (N) – all in Croatia, two protected areas – Lonjsko Polje Nature Park and Kozara National Park (Bosnia-Herzegovina). Apart from these cities, also included in the project area is Banja Luka as well as Srbac (both in Bosnia-Herzegovina) and Hrvatska Kostajnica (Croatia). This project has created a picture of the existing condition in the tourist product in the project area, and has established the bases of a marketing plan and a common appearance on the tourist market.

Project area:

Slika 1. Projektno područje prekogranične turističke suradnje
Picture 1 Project area for cross-border tourist collaboration

3.3.5.2 Turističke usluge

Masterplan za turizam upozorava da se razvoj turizma ove regije ne može definirati prema administrativnim granicama županije ili općina jer za turističku potražnju takve granice nemaju nikakvo značenje. Posjetitelju je važna jedino atraktivnost područja i koliko je ono uključeno u turizam. Park prirode Lonjsko polje kao turistička jezgra u samom je središtu ovoga središnjeg područja, pokrivajući gotovo polovicu regije. U njegovim selima Čigoć, Kratečko, Mužilovčica, Suvoj, Lonja, Drenov Bok

3.3.5.2 Services in tourism

The Master Plan for Tourism says that the development of tourism of this region cannot be defined according to the administrative borders of the county or municipalities because for demand from the tourist industry these borders have no significance. The only thing of importance for the visitor is how attractive the area is, and the extent to which it is included in tourism. As tourist core of the region, Lonjsko Polje Nature Park is in the very centre of the area, covering indeed almost half of the region. In its villages of Čigoć, Kratečko, Mužilovčica, Suvoj, Lonja,

i Krapje koncentrirana je kulturno-povijesna baština Posavine u obliku slavenske arhitekture drvenih kuća i tradicionalnog seoskog života. Upravo te slike treba očuvati ili obnoviti jer one regiji daju jedinstven karakter u Europi i pitoreskni šarm.

Zajedno sa Savom, riječnim dolinama, poplavnim livadama i hrastovim šumama, biotopima i područjima gotovo netaknute prirode, posavska sela čine iznimno atraktivan okvir za turističko usmjerenje. To bi trebala biti primarna turistička tema! Tradicionalna poljoprivreda preuzima u tome vodeću ulogu.

Od regionalnih proizvoda na raspolaganju stoji sve ono što poljoprivreda, ribarstvo i vrtovi, kao i umjetnički obrti, mogu ponuditi. Neki od tih proizvoda (džemovi, med, sir, kobasice, sušene ribe, rakije) mogu se s vremenom, uz postojanu kvalitetu i spretn marketing povezan s imidžom prirode i tradicije Posavine, izgraditi u proizvode s markom.

3.3.5.3 Smještaj

Smještajni kapacitet Sisačko-moslavačke županije u 2008. bio je 817 postelja, od čega 75% u hotelima, a 25% kod privatnih iznajmljivača soba u domaćinstvu.

Prvi registrirani smještajni kapaciteti u Parku prirode Lonjsko polje pojavljuju se tek u 2005. godini. Smještajni kapaciteti Parka u 2008. godini raspoložu sa 68 postelja, kategoriziranih s dvije i tri zvjezdice.

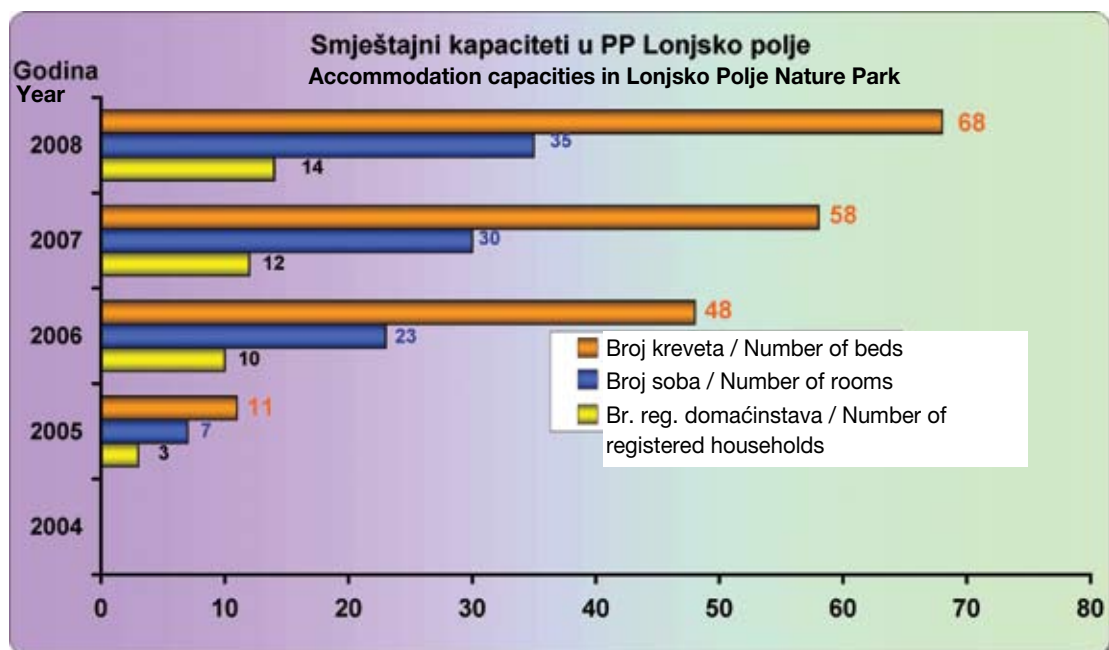
Drenov Bok and Krapje the cultural and historical heritage of Posavina, in the form of Slavonic architecture of wooden houses and the traditional rural life, is concentrated. Precisely these images have to be preserved and renovated, for they give the region a unique character in Europe as well as its picturesque charm.

Together with the Sava, with the river valleys, the water meadows and the oak forests, the biotopes and regions of almost unspoiled nature, the Posavina villages create an exceptionally attractive framework for the focusing of the tourist product. This should be the primary tourist topic. Traditional farming takes the leading role here.

As for regional products, everything that farming, fishing and horticulture as well as the fine crafts can provide is available. Some of these items, such as preserves, honey, cheese, cured meat, dried fish and brandy can with time, assuming a constant quality and adroit marketing, related with the image of the nature and tradition of Posavina, be developed into a product with a trademark.

3.3.5.3 Accommodation facilities

The accommodation capacities of the Sisačko-moslavačka County in 2008 comprised 817 beds, 75% in hotels, and 25% in B&Bs. The first registered hospitality units in the Lonjsko Polje Nature Park appeared as late as 2005. The accommodation units in the Park in 2008 comprised 68 beds, categories into two or three star units.

Graf 2. Smještajni kapaciteti u Parku prirode Lonjsko polje
Graph 2 Accommodation capacities in Lonjsko Polje Nature Park

Uočljiv je trend znatnog porasta smještajnih kapaciteta, međutim, još su uvijek nedovoljni i raspršeni na širokom području. Takvo stanje nepovoljno utječe na turističko tržište jer zbog nedostatka smještajnih kapaciteta agencije turoperatora nemaju interes organizirati višednevne posjete Parku.

Bez prihvatljivih smještaja ponude ostaju silom prilika ograničene na dnevni turizam, što bi osudilo Lonjsko polje da ostane izletišta s razmjerno beznačajnim gospodarskim impulsima. Oni se mogu popraviti razvijanjem smještajnih kapaciteta, koji će već sami po sebi značiti doživljaj, a u kombinaciji s rekreativnim aktivnostima pravu atrakciju.

Hoteli za turiste na proputovanju iz inozemstva poželjni su u Sisku, Kutini, Novskoj i Jasenovcu. Inače, u Parku uopće ne bi trebalo biti uobičajenih hotela. Umjesto toga, svi bi smještaji trebali biti ponuđeni u drvenim seoskim kućama, koje bi, osim modernih sanitarija, u svemu dosljedno preuzele tradicionalan stil i dekorativne elemente.

Masterplan za turizam regije Srednje Posavine preporučuje projekt izgradnje smještajnih kapaciteta, koji bi se sastojao od sljedećeg koncepta smještaja:

- tri do pet seoskih kuća sa po četiri dvokrevetne gostinjske sobe činilo bi gospodarski kompleks (ukupnog kapaciteta od 24 do 40 kreveta)
- još jedna seoska kuća kao zajednički višenamjenski prostor (restoran, priredbe, edukacija)
- smještaj bi odgovarao kategoriji s tri zvjezdice.

Iako se svake godine u Parku prirode Lonjsko polje pojavljuje sve više kampera, na ovom prostoru ima samo jedan registrirani smještaj takve vrste, ali malog kapaciteta (u Čigoću). Zbog toga je Ustanova u suradnji s njemačkim Društvom za tehnički suradnju (GTZ) pokrenula projekt Studija izvedivosti ekokampa u PP Lonjsko polje.

Ekokamp se od klasičnog kampa razlikuje sljedećim karakteristikama:

- posebno pažljiv odabir lokacije (priroda i okoliš)
- ekološki građevni materijali
- visoki higijenski standardi
- komunalni pročišćivač otpadnih voda
- razdvajanje otpada
- posebno educirano osoblje.

Clearly visible is a trend towards a growth in accommodation capacities; however, there is still an inadequate spread. This state of affairs has an adverse effect on the tourist market because, as a result of the lack of accommodation, tour operators and agencies have no interest in organising longer stays (several days) in the Park.

Without acceptable accommodation by force of circumstances the product is limited to day trips, which would condemn Lonjsko Polje to being for ever a trip site with relatively insignificant economic impulses. They could be repaired by developing accommodation capacities, which will all by themselves mean an experience and in combination with recreational activities could prove a genuine draw.

Hotels suitable for tourists from abroad in transit can be found in Sisak, Kutina, Novska and Jasenovac. In fact, in the Park itself, there should be no hotels of the usual sort. Instead, all accommodation should be provided in the wooden village houses that, apart from up-to-date bathroom facilities, should in everything else consistently adopt the traditional style and decorative elements.

The Master Plan for Tourism in the area of Central Posavina recommends a project for the development of accommodation capacities to comprise the following concept of accommodation:

- three to five village houses with four twin guest rooms each would make up a business complex (with a total capacity of 24 to 40 beds)
- one more village house as a common multi-purpose space (restaurant, shows, education)
- the accommodation should be to the three-star category.

Although every year there are increasing numbers of people camping in Lonjsko Polje, there is in the area only one registered camp, of small capacity at that (in Čigoć). For this reason the Public Service, in collaboration with the German GTZ, initiated the Lonjsko Polje Nature Park Ecocamp Feasibility Study.

An ecocamp differs from the classic understanding of a camping site in terms of the following characteristics:

- a particularly careful choice of location (nature and environment)
- ecological building materials
- high standards of hygiene
- effluent treatment plant
- separation of waste
- particularly well trained personnel

Oprema i oblikovanje kamperskog mjesta mora biti u skladu s priznatim standardima kvalitete kamper-skih usluga ADAC-a:

- parcelacija područja s kamperskim mjestima
- neto površina po kamp mjestu cca 80 – 120 m²
- opremanje svakog mjesta s priključkom za vodu, struju i satelitsku antenu
- najveća udaljenost od sanitarnog kompleksa 100 m
- recepcija, samoposluga, snack-bar, dječje igralište i dr.
- mjesto za pranje auta i prikolice
- blizina autoceste.

Studija izvedivosti ekokampa postavljena je na sljedećim principima:

- osnovna je zamisao da kamp bude "vrata u Park prirode", nedaleko od međunarodne autoceste E-70
- ocijenjeno je da je optimalni kapacitet kampa 50 kamperskih mjesta
- standard kampa treba biti tri zvjezdice prema ADAC-u
- lokaciju budućeg kamperskog prostora potrebno je odrediti SWOT analizom.

3.3.5.4 Edukativne aktivnosti

Edukativne aktivnosti u Parku provode se na tri razine: edukacija posjetitelja, edukacija lokalnog stanovništva i edukacija djelatnika Ustanove.

Edukacija posjetitelja

Organizirano vođenje posjetitelja obavlja se uz vodiče-edukatore, koji zavisno od izbora posjetitelja mogu prezentirati sljedeće edukativne programe:

- Bijela roda u Čigoću
- Krapje – selo graditeljske baštine
- Žličarka – ptica sa žlicom
- Posavski konj
- Vodozemci
- Nizinske poplavne šume

Edukativni programi, za koje su izrađeni posebno dizajnirani radni listići koje popunjavaju posjetitelji, provode se tzv. interaktivnom metodom. S obzirom na dob posjetitelja, radni listići su izrađeni posebno za mlađu, a posebno za stariju školsku djecu i odrasle. Predškolskom je uzrastu (dječji vrtići) također prilagođen određeni edukacijski program.

The equipment and formation of the camping site has to be in line with the accepted camping services quality standards of ADAC:

- subdividing the area into camping spots
- net area per tent spot of 80 to 120 m²
- equipping each plot with hook-ups for water, electricity and sat aerial
- maximum distance from washing and toilet facilities 100 m
- reception, self-service, snack-bar, children's playground and the like
- place for washing cars and caravans
- close to the motorway.

The ecocamp feasibility study was established on the following principles:

- the basic idea is that the camp should be a gate to the Nature Park, not very distant from international motorway E-70
- it was assessed that the optimum capacity of a camp should be 50 camping plots
- the camp should have ADAC three-star standard
- a SWOT analysis should be used to determine the assessment of the site for the future camping site.

3.3.5.4 Educational activities

Educational activities in the Nature Park are carried out at three levels: visitor, local population and Public Service employee education.

Visitor education

Guided tours for visitors are carried out with educators-guides, who, depending on the choice of the visitors, can present the following educational programmes:

- White Stork in Čigoć
- Krapje – village of the architectural heritage
- Spoonbill – bird with a spoon
- Posavina horse
- Amphibians
- Lowland riparian forests

Educational programmes are carried out with the interactive method, for which specially designed worksheets are available, to be filled up by the visitors. One set of worksheets is designed for younger and one set for older children and adults. A programme is also laid on for children of pre-school years.

Vođenje	2005.	2006.	2007.	2008.	Indeks 08/07
- poludnevno	120	66	149	205	137
- cjelodnevno	9	9	10	11	110
Ukupno	129	75	159	216	135

Tablica 1. Pregled ostvarenih edukativnih vođenja od 2005. do 2008. godine

Guided tours	2005.	2006.	2007.	2008.	Index 08/07
- half-day	120	66	149	205	137
- all-day	9	9	10	11	110
Total	129	75	159	216	135

Table 1. Survey of guided tours undertaken from 2005 to 2008

Od ukupnog broja ostvarenih edukativnih vođenja u 2008. godini 3/4 se odnosi na programe s osnovnoškolskom populacijom.

Za sve prirodoslovne stručne grupacije posjetitelja (srednje škole, fakulteti, ekolozi i druge udruge) po dogovoru je moguće organizirati i posebne edukativne programe.

Edukacija lokalnog stanovništva

Budući da se radi o destinaciji bez ikakva iskustva u turizmu, ne mora se samo proizvod izgrađivati od samog početka već je jednako važna i edukacija seoskog stanovništva.

Nužna je praktična pomoć u područjima od planiranja, financiranja, renoviranja, uređenja i dekoracije seoskih kuća do svakodnevnog ophođenja s inozemnim gostima te u vođenju knjigovodstva i poznavanju najvažnijih zakona kojih se malo i srednje poduzetništvo u Hrvatskoj mora pridržavati. Zbog toga je održano više seminara i radionica, koje je organizirala Ustanova Parka u suradnji s Ministarstvom turizma, Ministarstvom kulture, Sisačko-moslavačkom županijom i dr.

Radi edukacije lokalnog stanovništva o načinu obnove starih drvenih kuća izrađen je i priručnik za obnovu: Posavska tradicijska drvena kuća.

Također je, u okviru LIFE projekta, Ustanova Parka u dva navrata organizirala trening za lokalne vodiče koji su dobili interni certifikat Ustanove.

Prvi je put Park prirode u 2008. godini u dva navrata organizirao program Mladi nadzornici (Junior Rangers) s učenicima OŠ Jasenovac i OŠ Budaševo-Topolovac-Gušće. Taj program je osmišljen da okupi mladež koja živi u zaštićenim područjima i u neposrednoj blizini te da je upozna s aktivnostima i zadaćama nadzorne službe i podigne joj svijest

Out of all the guided educational tours conducted in 2008, three quarters related to programmes for the elementary school population.

For all natural science special groups (from secondary schools, universities, ecologists and other associations) special educational programmes can be carried out on request.

Education of the local population

Since this is a destination with no experience whatever in tourism not only does the product have to be built from the ground up but equal importance attaches to the education of the rural population. Practical assistance has to be given in areas from planning, financing, renovation, and interior decoration of the rural houses to everyday conduct with respect to foreign guests, and to keeping books and being familiar with the most important laws that small and medium-sized enterprises in Croatia must abide by. For this reason a number of seminars and workshops have been held, organised by the Park Service in association with the Ministry of Tourism, the Ministry of Culture and the Sisačko-moslavačka County.

For the sake of educating the local population about the manner of renovating the old wooden houses, a renovation manual entitled *The Posavsina Traditional Wooden House* has been written.

As part of the LIFE project, the Park Service has twice organised training sessions for local guides, who have obtained the internal certificate provided by the Service.

For the first time in the Nature Park, in 2008, there were two Junior Ranger programmes organised, with pupils of the elementary schools of Jasenovac and Budaševo-Topolovac-Gušće. This programme was designed to get together youngsters living in the protected areas and in the immediate vicinity and acquaint

o prirodnim, kulturnim, socijalnim i gospodarskim vrijednostima Parka prirode Lonjsko polje. Sadržaj desetodnevnog programa, koji se realizirao u kampu u Krapju, odnosio se na sljedeće aktivnosti:

- metode koje primjenjuju nadzornici u zaštiti prirode
- praktična identifikacija biljaka i životinja
- GPS orijentacija
- tehnike monitoringa
- način komunikacije s turistima
- način komunikacije s lokalnim stanovništvom
- slobodne aktivnosti (izrada postera, pisanje dnevnika, pisanje pjesama i sl.).

Edukacija djelatnika ustanove

Djelatnici turističko-promidžbene službe kao i nadzorne službe redovito se educiraju iz područja interpretacije i edukacije u zaštićenim područjima. U tu svrhu izrađen je i Priručnik za nadzornike.

3.3.5.5 Kulturni sadržaji

Etnografske zbirke

Uz organizirano poludnevno i cjelodnevno vođenje posjetitelji Parka prirode mogu razgledavati privatne etnografske zbirke; u području parka su četiri, a svaka ima i do nekoliko stotina vrijednih eksponata:

- Čigoć br. 34 – zbirka obitelji Sučić (tekstil, alati, posuđe, pokućstvo), zbirka je otvorena za javnost 1990. godine
- Mužilovčica br. 72, zbirka obitelji Ravlić (tekstil, posuđe, pokućstvo), zbirka je otvorena za javnost od 1999. godine
- Lonja br. 164, zbirka Slavka Blažekovića (tradicijski ribički alati)
- Krapje br. 48, zbirka obitelji Palaić (tradicijska arhitektura, posuđe, alati), zbirka je otvorena za javnost od 1995. godine.

Izložbe

U Parku su i dvije stalne izložbe:

- Čigoć br. 26 – u obnovljenoj drvenoj tradicijskoj kući nalazi se manja izložba autentičnih tradicijskih predmeta stolarske radionice
- Krapje 1 - u obnovljenoj drvenoj tradicijskoj kući, prizemnici, manja je izložba fotografija i panoa o vrijednostima Lonjskoga polja

them with the activities and tasks of the ranger service and to raise their awareness of the natural, cultural, social and economic values of Lonjsko Polje Nature Park. The content of the ten-day programme, put on in the Krapje Camp, covered the following activities:

- methods applied by rangers in nature protection
- practical identification of plants and animals
- GPS orienteering
- monitoring techniques
- how to communicate with visitors
- how to communicate with the local population
- free activities (making posters, writing diaries, writing poems and so on).

Education of Public Service employees

Employees in the tourist and promotion division as well as the ranger service are regularly educated in the area of interpretation and education in the protected areas. For this purpose a Rangers Manual has been written.

3.3.5.5 Cultural substances

Ethnographic collections

As well as taking part in the half-day and whole-day guided tours, visitors to the nature park can look at the privately owned ethnological collections. In the park area there are four, and each one of them has several hundred worthwhile exhibits:

- Čigoć no 34 – the Sučić Family Collection (fabrics, tools, vessels, furnishings); the collection has been open to the public since 1990.
- Mužilovčica no. 72 – the Ravlić Family Collection (fabric, vessels, furnishings); open to the public since 1999.
- Lonja no. 164, the Slavko Blažeković Collection (traditional fishing implements).
- Krapje no. 48, the Palaić Family Collection (traditional architecture, vessels, tools); open to the public since 1995.

Exhibitions

There are two permanent exhibitions in the Park.

- Čigoć 26 – in a renovated traditional wooden house there is a small exhibition of authentic traditional objects of a carpenter's workshop
- Krapje 1 – in a renovated traditional wooden house on the ground floor is a small exhibition of photographs and panels concerning the values of Lonjsko Polje.

Manifestacije

Pučke manifestacije u Parku također su vrlo zanimljiv kulturni proizvod. Za sada Ustanova, zajedno s mjesnim odborima, turističkim zajednicama, udrugama i drugim dionicima, redovito organizira sljedeće pučke manifestacije:

Events

Folk events in the Park are also a very interesting cultural product. For the moment, the Public Service, together with the local committees, tourist offices, associations and other stakeholders, organises the following folk events:

NAZIV	SADRŽAJ	DATUM
Dani donje Posavine u Kratečkom	bogat kulturno-umjetnički program, obilazak Lonjskoga polja, gastronomska ponuda i dr.	početak svibnja
Dan sela Čigoća – europskog sela roda	izletnički vlak iz Zagreba, bicikljada Sisak–Čigoć, vožnja turističkim brodom, bogat kulturno-umjetnički program, edukativni programi, vožnja konjskom zapregom, etnozbirke, obilazak Lonjskoga polja, gastronomska ponuda i dr.	zadnja subota u lipnju
Konjogojska izložba u Sunji	izložba autohtone pasmine hrvatskog posavca, mimohod zaprega, revijalni program, općinska smotra folklor, gastronomski i zabavni sadržaji i dr.	sredina srpnja
Dani europske baštine u Krapju	izletnički autobus iz Zagreba, edukativni programi, bogat kulturno-umjetnički program, likovna radionica, fotoradionica, prezentacija tradicijskih obrta, konjske zaprege, gastronomska ponuda i dr.	sredina rujna

TITLE	SUBSTANCE	DATE
Lower Posavina Days in Kratečko	Full culture and art programme, tour of Lonjsko Polje, gastronomic fare	early May
Day of Čigoć Village – European Stork Village	Excursion train from Zagreb, bicycle rally from Sisak to Čigoć, trip on tourist boat, full culture and art programme, driving in horse and car, ethno-collections, tour of Lonjsko Polje, gastronomic fare and so on	last Saturday in June
Horse breeders' exhibition in Sunja	Exhibition of the local breed, the Croatian Posavac, parade of carts, review programme, municipal review of folk music and dance, gastronomic and entertainment programme	Mid-July
European Heritage Days in Krapje	Excursion bus from Zagreb, educational programmes, full culture and art programme, art workshop, photo workshop, presentation of traditional trades, horse drawn carts, gastronomic fare and so on	mid-September

Ovim tradicijskim manifestacijama želi se očuvati identitet sela u Parku. U cilju usmjerenja turističkog razvitka Masterplan za turizam analizirao je specifičnosti svakog pojedinog sela na temelju kojih je predložen glavni motiv i tema za organizaciju manifestacije. Po Masterplanu za turizam svako bi selo imalo manifestaciju koja bi se tematski razlikovala od drugih:

In these well-established events, the wish is to preserve the identity of the villages in the Park. In order to direct the development of tourism the Master Plan for Tourism has analysed the specific features of each individual village, on the basis of which the chief motif and topic for the organisation of an event is set forth. The Master Plan suggests that each village should have its own event, differing in its themes and topics from those of the others.

NAZIV SELA	GLAVNI MOTIV	NAZIV SELA	GLAVNI MOTIV
Čigoć	europsko selo roda	Drenov Bok	kolonija žličarke
Kratečko	dudov svilac i murve	Jasenovac	jasen (u grbu i imenu) i mjesto prekograničnih susreta
Mužilovčica	vrata Lonjskog polja	Košutarica	rika jelena
Suvoj	slavuj	Mlaka	crna roda
Lonja	vidra	Osekovo	vidikovac
Trebež	štuka	Stružec	prirodna geološka blaga
Puska	som	Svinjičko	ribarsko selo
Krapje	šaran i kulturna baština		

VILLAGE NAME	MAIN MOTIF	VILLAGE NAME	MAIN MOTIF
Čigoć	European Stork Village	Drenov Bok	spoonbill colony
Kratecko	mulberry and silkwork	Jasenovac	Ash (part of name and in the coat of arms), site of cross-border meets
Mužilovčica	Door to Lonjsko Polje	Košutarica	Roar of the deer
Suvoj	nightingale	Mlaka	black stork
Lonja	otter	Osekovo	look out point
Trebež	pike	Stružec	natural -geological - heritage
Puska	catfish	Svinjičko	fishing village
Krapje	carp, cultural heritage		

Nematerijalna kulturna baština

Nematerijalnu kulturnu baštinu u Parku prirode Lonjsko polje tvore glazba, pjesme, plesovi, nošnje te dekorativni elementi i nakit, lokalne navade i običaji, lokalni dijalekti i izrazi, regionalna kuhinja, pića, tradicijske zanatske vještine i tradicijsko ribarstvo.

S aspekta razvoja lokaliteta kulturnog turizma u Parku prirode Lonjsko polje, obnovljene i uređene sakralne građevine s pripadajućim inventarom sastavni su dio programa turističkog posjećivanja i prezentacije ruralnih cjelina, ali i prostor održavanja

Intangible cultural heritage

The intangible cultural heritage of Lonjsko Polje Nature Park is made up of music, songs, dances, folk wear and decorative elements and jewellery, local habits and customs, dialects and expressions, regional cuisine, drinks, traditional artisan and craft skills, traditional fishery.

From the aspect of the development of cultural tourism localities in Lonjsko Polje Nature Park, the renovated and presented religious buildings with their pertaining inventory are an integral part of the programme of tourist visiting and of the presentation of rural units, as well as

tradicionalnih događanja uz crkvene blagdane, manifestacije, koncerte.

3.3.5.6. *Rekreativni sadržaji*

U Parku posjetitelji mogu iskoristiti različite rekreativne sadržaje, i to:

- pješačke staze
- biciklističke rute
- vožnju turističkim brodom
- vožnju turističkom skelom
- vožnju čamcem
- jahanje.

Pješačke staze:

1) Staza «Tajne čigoćkog trokuta» nudi polusatnu šetnju kroz selo Čigoć, šumu Lukmarčicu i na stari rukavac Tišinu.

2) «Staza Posavaca» nudi ugodnu šetnju, u trajanju od jedan i pol do dva sata, od Čigoća do polja. Tom prigodom može se otkriti kako je čovjek iskorištavaajući oranice, livade i pašnjake, ostavio otvorena vrata divljini.

3) Pješačko-edukativna šetnica «Staza graničara» kreće iz Drenovog Boka prema najvećem gnjezdištu žlićarke u Hrvatskoj, ornitološkom rezervatu Krapje dol. Nekada se na tim prostorima protezala Vojna krajina - granica između Austro-Ugarskog i Osmanlijskog Carstva. Zbog toga je danas uz ovu šetnicu, kao promatračnica, izgrađena prva replika drvenih povijesnih stražarnica (čardaka). Staza nastavlja u smjeru pašnjaka Orlinci na kojem se na slobodnoj ispaši nalazi matično stado, danas kritično ugroženog slavonsko-podolskog goveda. Za obilazak ove staze, koja završava u Krapju, selu graditeljske baštine, potrebno je oko dva i pol do tri sata ugodne šetnje.

4) Staza «Put Lonje» pruža izuzetan pogled na Lonjsko polje, a kreće iz sela Osekova prema koritu rijeke Lonje.

5) Glavna i najduža kobinirana pješačko-biciklistička staza koja još nije uređena pratit će tok rijeke Save, a bit će projektirana po nasipu gdje je god to moguće.

6) Ostale staze koje mogu poslužiti za pješačenje nisu uređene niti označene na karti, a to su nasipi uz retenciju Lonjskog polja i šumski putovi.

the space for the holding of traditional events connected with church holidays, events and concerts.

3.3.5.6 *Recreational features*

In the park, the visitor can make use of various recreational features, as follows:

- pedestrian trails
- cycling routes
- riding on the tour ship
- riding on the tour reaction ferry
- riding in a boat
- riding on horseback.

Pedestrian trails:

1) The “Secrets of the Čigoć Triangle” offers a half-hour walk through Čigoć village, Lukmarčica Forest and along the old Tišina oxbow.

2) The Posavac Trail offers a pleasant walk, lasting an hour and a half to two hours from Čigoć to the plain (polje). Here one can discover how people, making use of the ploughland, the meadows and pastures, have left the door open to the wilderness.

3) The pedestrian and educational walk called “Borderers’ Trail” moves from Drenov Bok to the biggest nesting site of spoonbills in Croatia, the ornithological reserve of Krapje dol. Once the Military Frontier stretched along this border – the line of demarcation between the Austro-Hungarian and the Ottoman lands. For this reason, today, alongside this walk the first replica of the historical wooden sentry boxes (chardaks) has been built. The trail goes on in the direction of Orlinci pastures, on which the main herd of the now critically endangered Slavonian-Syrmian Podolian cattle is grazing. To do this tour, which ends up in Krapje, village of the architectural heritage, about two and a half to three hours are need.

5) The Lonja Route trail gives an exceptional view onto Lonjsko Polje, and starts from Osekovo and goes towards the course of the Lonja River.

5) The main and the longest combined bike and walking trail, still not completely set in order, will follow the course of the Sava, and will be designed to go along the embankment whenever possible.

6) The other trails that can be used for walking are not put in order or marked on the map yet, but they consist of the dykes along the Lonjsko Polje retention zone and the forest paths.

Biciklističke rute

Ponajprije zbog ekoloških razloga Ustanova će u parku propagirati cikloturizam. Osim toga, vožnja biciklom bit će u budućnosti alternativni način prijevoza kroz Park. U Parku prirode Lonjsko polje projektirano je šest cikloturističkih ruta, u ukupnoj dužini od 310 km.

Bicycle routes

Above all for ecological reasons, the Public Service will put bicycling tourism at the forefront of its efforts in tourism. As well as bike riding there will be in the future alternative means of transportation through the park. In Lonjsko Polje Nature Park six bicycle tourism routes have been design and laid out, over a total length of 310 km.

NAZIV RUTE	RELACIJA	DUŽINA	SADRŽAJ
POSAVSKA RUTA	Sisak-Čigoć-Krapje-Jasenovac-Mlaka	76 km	Sisak tvrđa, europsko selo roda Čigoć, Lonjsko polje, selo graditeljske baštine Krapje, ornitološki rezervat Krapje dol, Spomen-područje Jasenovac, Poganovo polje
SUBOCKA RUTA	Krapje-Jasenovac-Subocka-Plesmo-Krapje	41 km	Selo graditeljske baštine Krapje, Spomen-područje Jasenovac, St. Subocka, Plesmo, kanal Strug
MOSLAVAČKA RUTA	Čigoć-Gušće-Svinjičko-Osekovo-Popovača	33 km	Europsko selo roda Čigoć, ribarsko naselje Svinjičko, vidikovac Osekovo, vinske ceste Moslavine
LIPOVLJANSKA RUTA	Krapje-St. Subocka-Lipovljani-K. Velika-Trebež-Krapje	39 km	Selo graditeljske baštine Krapje, višenacionalno naselje Lipovljani, ribnjak Lipovljani, obrambena utvrda Kraljeva Velika, nizinska poplavna šuma
SUNJSKA RUTA	Kratečko-Sunja-H. Dubica-Jasenovac-Krapje	53 km	Tradicijska skela, Sunja, špilja Graduša, H. Dubica, rijeka Una, ušće Une u Savu kod Jasenovca
UNSKA RUTA	Kratečko-Sunja-H. Kostajnica-H. Dubica-Jasenovac-Krapje	64 km	Tradicijska skela, Sunja, špilja Graduša, H. Kostajnica, kanu na rijeci Uni, utvrda Zrin grad, šume kestena, H. Dubica, ušće Une u Savu kod Jasenovca

NAME OF THE ROUTE	FROM – TO – VIA	LENGTH km	FEATURES
Posavina Route	Sisak-Čigoć-Krapje-Jasenovac-Mlaka	76	Sisak Fort, Čigoć, European Stork Village, Lonjsko Polje, village of the architectural heritage Krapje, Krapje dol ornithological reserve, Jasenovac Memorial Area, Poganovo Polje
Subocka Route	Krapje-Jasenovac-Subocka-Plesmo-Krapje	41	Village of the architectural heritage Krapje, Jasenovac Memorial Area, Stara Subocka, Plesmo, Strug Canal.
Moslavina Route	Čigoć-Gušće-Svinjičko-Osekovo-Popvača	33	Čigoć, European Stork Village, Svinjičko, fishing village, Osekovo look out point, Moslavina Wine Road
Lipovljani route	Krapje-Stara Subocka-Lipovljani-Kraljeva Velika-Trebez-Krapje	39	Village of the architectural heritage Krapje, the multi-national settlement of Lipovljani, Lipovljani fishing pond, the fortifications of Kraljeva Velika, lowland riparian forest
Sunj Route	Kratečko-Sunja-Hrvatska Dubica – Jasenovac – Krapje	53	Traditional reaction ferry, Sunja, Graduša cave, Hrvatska Kostajnica, canoe along the Una River, Zrin Castle, chestnut woods, Hrvatska Dubica, mouth of Una into the Sava by Jasenovac
Una Route	Kratečko-Sunja-H. Kostajnica-Hrvatska Dubica-Jasenovac-Krapje	64	Traditional reaction ferry, Sunja, Graduša Cave, Hrvatska Kostajnica, canoe on the Una, Zrin Castle, chestnut wood, Hrvatska Dubica, mouth of the Una into the Sava by Jasenovac

Biciklističke rute u Parku prirode Lonjsko polje lagane su i ugodne za vožnju, pogodne za obiteljski turizam i rekreaciju. Visinska razlika gotovo je neprimjetna jer nema većih uspona, a promet na cestama kojima rute prolaze veoma je rijedak, pa su iznimno sigurne. Ove rute su umrežene s biciklističkim stazama Moslavine. Desetak seoskih domaćinstava koja se bave turizmom nude biciklistima okrijepu i uživanje u izvornoj posavskoj gastronomiji, a drvene kuće pružaju idealan *bike and bed* smještaj. Pretpostavka je, dakako, da se izgradi dobro označena mreža biciklističkih staza, oslobođena od automobila, i da se turistička propaganda preorijentira na cikloturizam. Nasipi, kao npr. na obali Sjevernog mora ili Rajne, idealne su biciklističke staze, koje se mogu urediti uz minimalne zahvate u prirodi.

Rekreativne biciklijade

Javna ustanova Parka prirode redovito organizira i rekreativne biciklijade.

The cycling routes in Lonjsko Polje Nature Park are easy and pleasant for riding, suitable for family holidaymaking and recreation. The difference in altitude is almost imperceptible, and there are no great ascents, and the traffic on the roads over which the routes pass is very slight, and thus very safe. These routes are networked with the bicycle trails of Moslavina. A dozen rural households that are into tourism offer cyclists refreshments and enjoyment in authentic Posavina cooking, while the wooden houses offer ideal bike and bed accommodations. The assumption of course is that a well-marked network of bicycle trails, car-free, be set up, and that tourist advertising is re-phased towards bicycle tourism. The embankments, as along the coast of the North Sea or the Rhine, are ideal bicycle trails, which can be put in order with minimal disturbances of nature.

Recreational bicycle rallies

The Lonjsko Polje Nature Park Public Service regularly organises recreational bicycle rallies.

NAZIV	RELACIJA	SADRŽAJ	DATUM
«LONJA BIKE TOUR»	Jasenovac – Sunja 45 km	Izletnički vlak Zagreb – Jasenovac, Krapje, selo graditeljske baštine, lokalna gastronomija, Lonjsko polje, vožnja tradicijskom skelom	Sredina mjeseca svibnja
Rekreativna biciklijada povodom Dana europskog sela roda u Čigoću	Sisak – Čigoć 24 km	Izletnički vlak Zagreb - Sisak, manifestacija povodom proslave Dana europskog sela roda, kulturno umjetnički program, edukativni programi, bogata gastronomska ponuda	zadnja subota u mjesecu lipnju
Moslavačkim biciklističkim stazama povodom Dana planeta Zemlje	Svake godine druga relacija	Izletnički vlak Zagreb-Kutina, kulturno umjetnički program, gastronomska ponuda	druga polovica mjeseca travnja

NAME	FROM – TO	FEATURES	DATE
Lonja Bike Tour	Jasenovac-Sunja, 45 km	Excursion train Zagreb – Jasenovac, Krapje, village of the architectural heritage, local dining fare, Lonjsko Polje, ride on a traditional reaction ferry	Middle of May
Recreational cycle rally marking Čigoć, European Stork Village Day	Sisak-Čigoć 24 km	Excursion train Zagreb-Sisak, event marking European Stork Village Day, culture and art programme, educational programmes, gastronomic fare	Last Saturday in June
Moslavina bicycle routes marking Planet Earth Day	Different direction every year	Excursion train from Zagreb to Kutina, culture and art programme, gastro fare	Second half of April

Cikloturistički projekti

Ustanova Parka prirode u budućnosti će nastojati biciklističke rute unutar Parka umrežiti s ostalim rutama u regiji. Zbog toga se intenzivno radi na sljedećim projektima:

Bicycle tourism projects

The Lonjsko Polje Nature Park Public Service will in future endeavour to make sure that the bicycle routes inside the Park are networked with other routes in the region. For this reason, vigorous work is going on to do with the following projects:

- Projekt «Cikloturistička ruta Balaton – Drava – Lonjsko polje» koji ide okomicom od Balatonskog jezera u Mađarskoj do Lonjskog polja
- Projekt «4 parka prirode – 1 ruta» (454 km) koji povezuje četiri zaštićena područja: PP Medvednica, PP Lonjsko polje, PP Papuk i PP Kopački rit
- Projekt «Tri rijeke, jedna destinacija, mnogo lica».
- The Balaton – Drava – Lonjsko Polje bicycle tourism project which goes by the diagonal from Lake Balaton in Hungary to Lonjsko polje
- The Four Nature Parks – One Route project a single route 454 kilometres long that links four protected areas: the nature park of Medvednica, Lonjsko Polje, Papuk and Kopački Rit.
- The Three Rivers, One Destination, Many Faces project.

Slika 2. Projekt Tri rijeke, jedna destinacija, mnogo lica
Picture 2 The Three Rivers, One Destination, Many Faces project

Vožnja turističkim brodom po rijeci Savi

Doživjeti nezaboravnu vožnju meandrima rijeke Save i otkriti neko novo lice ovog dijela Posavine možete na dva načina:

- 1) turistički brod «Juran i Sofija» iz Siska nudi mogućnost upoznavanja Parka prirode Lonjsko polje na relaciji od Siska do Jasenovca. Brod je registriran za vožnju 50 osoba i sve imaju sjedeće mjesto.
- 2) turistička splav «Zvonimir» iz Drenova Boka (kod Krapja), kapaciteta 25 osoba, nudi mogućnost ugodne vožnje rijekom Savom.

Vožnja tradicijskom skelom

Na području Parka prirode prelazak preko rijeke Save moguć je i skelom. Danas su u funkciji još dvije tradicijske skele, u selu Kratečko i u selu Suvoj. Njih pokreće riječna struja i pri prelasku Save, uz priču starog skelara, pružaju posjetiteljima poseban ugođaj.

A boat trip along the Sava River

It is possible to experience an unforgettable ride down the meanders of the Sava River and to discover a new face of this part of Posavina in two ways.

- 1) By the tourist ship *Juran i Sofija* out of Sisak offers the possibility of getting to know Lonjsko Polje Nature Park between Sisak and Jasenovac. The ship is registered to carry 50 persons, all seated.
- 2) The tourist raft called *Zvonimir* of Drenov Bok, by Krapje, capacity 25 persons, allows the chance of a pleasant trip along the Sava River.

A trip on a traditional reaction ferry

In the area of the Lonjsko Polje Nature Park the Sava River can be crossed by ferry. There are still two traditional reaction ferries at work – in Kratečko and in Suvoj. They are driven by the current of the river itself and during the crossing, to the stories of the old ferryman, provide visitors with a special experience.

Međunarodna kajak-kanu regata «IST ZAGREB – ORAŠJE»

Međunarodna kanu-regata International Sava Tour «Zagreb – Orašje» počinje početkom srpnja i traje 14 dana. Regata ima 13 odmorišnih točaka od kojih su čak tri u Parku prirode Lonjsko polje. To su posavska sela Bobovac, Krapje i Mlaka. Ljubitelji takve rekreacije mogu sudjelovati na cijeloj regati, ali isto tako i na pojedinih etapama.

3.3.5.7 Ostali sadržaji

Memorijalni muzej – Spomen-područje Jasenovac

Koncentracijski logor Jasenovac bio je sustavno izgrađen logorski kompleks, u funkciji od 1941. do 1945. godine. Radi očuvanja trajne uspomene na žrtve fašističkog terora u koncentracijskim logorima Jasenovac i Stara Gradiška, područje bivšeg koncentracijskog logora proglašeno je 1. srpnja 1968. godine Spomen-područjem Jasenovac. Novootvoreni obrazovni centar Spomen-područja Jasenovac namijenjen je edukaciji mladih.

3.3.5.8 Prometna infrastruktura

Ulaz u Park prirode Lonjsko polje omogućen je autocestom (E70, A3) Zagreb – Lipovac (izlaz Popovača i izlaz Novska), državnom cestom Popovača-Sisak (D36), državnom cestom Novska – Jasenovac (D47) i županijskom cestom Sisak – Jasenovac (Ž3209). U Parku se nalazi željeznička postaja Jasenovac (smjer Zagreb – Jasenovac).

Središnje područje Parka nema značajnijeg automobilskeg prometa – što bi trebalo ostati sačuvano kao najveća prednost ovoga kraja. Zbog toga valja razvijati moguće aktivnosti na otvorenom i na rijekama: šetnje, vožnje biciklom, ribolov, jahanje, vožnje kočijom, vožnje kanuom, sportska natjecanja uz obale Save i na samoj rijeci.

Razvijenost prometne infrastrukture pretpostavka je i razvoja turizma, kako bi turist mogao doći do željenog turističkog odredišta. Osnovno je obilježje prometne, pa većim dijelom i turističke, infrastrukture, dobra prometna povezanost sa središtem županije, kao i dobra povezanost unutar županije, ali stanje prometnica je loše, posebno na lokalnoj razini.

Na prostoru županije oznake smeđom signalizacijom koja upućuje na Park prirode postoje na području gradova Siska, Kutine i Novske i u Parku prirode Lonjsko polje.

Uz financijsku potporu TZ Sisačko-moslavačke županije, Ustanova Parka izradila je Projekt prometne

The IST Zagreb-Oršje International Kayak-Canoe Regatta

The International Sava Tour (IST) Zagreb-Orašje regatta for kayak-canoeing that begins in early July and lasts for 14 days. It has 13 rest points, three of which are in Lonjsko Polje. These are the Posavska villages of Bobovac, Krapje, Mlaka. Lovers of this kind of fun can join in the whole of the regatta, or can join and leave at various stages.

3.3.5.7 Other features

Memorial Museum and Jasenovac Memorial Area

Jasenovac Concentration Camp was a systematically developed camp complex that was at work from 1941 to 1945. For the sake of creating a permanent memorial to the victims of the fascist reign of terror in the concentration camps of Jasenovac and Stara Gradiška, the area of the former concentration camp was on July 1, 1968, proclaimed the Jasenovac Memorial Area. The newly-opened educational centre of the Jasenovac Memorial Area is intended for the education of the young.

3.3.5.8 Traffic Infrastructure

It is possible to enter Lonjsko Polje Nature Park via the motorway (E 70, A3), Zagreb-Lipovac (Popovača or Novska exit), the national Popovača-Sisak road (D 36), the Novska-Jasenovac road (D 47) and the Sisak-Jasenovac country road (Ž 3209). There is a railway station in the park, Jasenovac, on the Zagreb-Jasenovac line.

In the central area of the Lonjsko Polje Nature Park there is no significant automobile traffic, which should be kept this way, for it is one of the major advantages of the area. For this reason one has to develop activities outside and on the rivers: walking, bike riding, fishing, riding, coach riding, canoeing, sports along the bank of the Sava and on the river itself.

One of the premises for the development of tourism is the development of the traffic infrastructure, for the holidaymakers and visitors to be able to arrive at the destination they want. The basic characteristic of the traffic and mostly of the tourist infrastructure is good connection with the country seat, as well as good connections inside the county; however, the condition of the roads is poor, particularly at a local level.

In the county, brown heritage signage indicating the direction of the Nature Park is to be found in the cities of Sisak, Kutina, and Novska, as well as in the park.

With the financial support of the Tourist Office of the Sisačko-moslavačka County the Public Service

i turističke signalizacije u PP Lonjsko polje. Temeljem tog projekta postavljena je turistička (smeđa) signalizacija u Parku, međutim za budući razvoj turizma vrlo je važno što prije postaviti turističku signalizaciju na autocesti A3, na izlazu Popovača, Kutina i Novska, i prometnu signalizaciju koja upućuje na Lonjsko polje na državnim cestama D36 i D47.

3.3.5.9 Turistička infrastruktura

Park prirode radi na stvaranju prvih temelja turističke infrastrukture. U tom smislu Posavina nije nigdje ni na koji način pripremljena za turizam. Svega nedostaje: putova za bicikliste i šetače, poučnih staza i promatračnica životinja. U Parku nedostaju parkirališta, gastronomski objekti, sanitarni čvorovi, servisna mjesta i veće smještajne mogućnosti – kao i objekti za ponudu aktivnosti i zabavu bilo koje vrste.

Primjer kako povijesno-kulturne elemente ugraditi u turističku infrastrukturu, edukativna je šetnica «Staza graničara» na kojoj je izgrađen prvi vidikovac kao replika starograničarskog čardaka.

Posebna je zadaća u razvoju turističke infrastrukture uređenje glavne i najduže kombinirane pješačko-biciklističke staze koja će biti projektirana uz tok rijeke Save, po nasipu gdje je god to moguće.

3.3.5.10 Sustav turističkih informacija / Institucionalni okviri u turizmu

Na razini županije turizmom se bave sljedeće ustanove: Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije, turističke zajednice gradova i općina, HGK, Županijska gospodarska komora Sisak – Odsjek sektora za turizam, Ured državne uprave – Ured za gospodarstvo te Javna ustanova Park prirode Lonjsko polje i Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima Sisačko-moslavačke županije.

U sustavu kvalitetne distribucije turističkih informacija vrlo bitnu ulogu imaju turističke zajednice. U gradovima i općinama Sisačko-moslavačke županije ukupno djeluje 10 turističkih zajednica. Profesionalne su turističke zajednice u gradovima Sisku, Kutini, Petrinji, Novskoj i Hrvatskoj Kostajnici te općinama Topuskom i Jasenovcu. Volonterske turističke zajednice djeluju u općinama Popovači, Lekeniku i Sunji.

drew up a project for the traffic and tourist signage in Lonjsko Polje Nature Park. On the basis of this project, brown signage or signposting was established in the park; however, what is most important for the future of tourism is to set up tourist signposting on the A3 motorway, at the Popovača, Kutina and Novska exits, as well as sign posts showing the way to Lonjsko Polje on the D36 and D47 national highways.

3.3.5.9 Tourist infrastructure

The Nature Park is working on the creation of the primary foundations for tourist infrastructure. But from this point of view, Posavina is nowhere and in no way prepared for tourism. Everything is wanting: routes for cyclists and walkers, learning trails, and animal observation points. In the park itself there is a shortage of parking places, restaurants, toilets, service places and any greater accommodation facilities – as well as features offering activity and fun of any kind at all.

An example of how the historical and cultural elements can be incorporated into the tourist infrastructure is the educational walking route Trail of the Borderers, along which the first observation post was built, in the shape of a replica of the old chardaks of the Frontier.

A special task in the development of the tourist infrastructure is the laying out of the main and longest combined walking-cycling trail, which is to be designed along the course of the Sava River, on the embankment whenever possible.

3.3.5.10 System of tourist information – Institutional frameworks in tourism

At the county level, the following institutions are engaged in tourism: the Tourist office of the Sisačko-moslavačka County; the tourists offices of the cities and municipalities; the Croatian Chamber of the Economy; the county chamber of commerce in Sisak – department of the tourism sector; office of the central government administration – office for the economy; and the Lonjsko Polje Nature Park Public Service as well as the Public Service for the management of the protected natural values of the Sisačko-moslavačka County.

The tourist offices have an essential role to play in the system of distributing high quality tourist information. In the cities and municipalities of the Sisačko-moslavačka County there are all told 10 tourist offices. There are professional offices in the cities of Sisak, Kutina, Petrinja, Novska and Hrvatska Kostajnica, and in the municipalities of Topusko and Jasenovac. Volunteer tourist offices are at work in the municipalities of Popovača, Lekenik and Sunja.

Posjetitelji koji dolaze u Park prirode mogu za sada sve potrebne turističke informacije dobiti u informativnim centrima: u Čigoću br.26 i Krapju br.16. Posjetitelji koji dolaze iz moslavačke regije, informacije o Lonjskom polju mogu dobiti u infocentru TZ grada Kutine.

Lonjsko polje i Posavina tek su u novije vrijeme po-tanje opisani u turističkim vodičima. Gotovo potpunom nepoznavanju područja teško može pomoći reklamni materijal županije i pojedinih mjesta, usprkos tomu što je napravljen pomno i s puno ljubavi Turistički uspjeh pretpostavlja ipak više od šarenih brošura, odnosno za to je potrebno:

- ponuda cjelokupnog atraktivnog proizvoda
- koncentrirani marketing
- učinkovit sustav distribucije.

Na početku mali projekt Posavina ne može si iz gospodarstvenih razloga priuštiti ni uobičajenu reklamu niti može računati s distribucijskom potporom globalnih turoperatera, već si mora sam utri put. To je moguće ostvariti na sljedećim aktivnostima:

- kooperacijom s međunarodnim ponuđačima na području ciljanih tržišnih grupacija (prirodni i ekoturizam, biciklističke udruge, promatrači ptica itd.)
- intenzivnim međunarodnim odnosima s javnošću preko raznih medija, s ciljem stvaranja imidža
- prodajno orijentiranim nastupom na internetu
- ciljanim obraćanjem svim međunarodnim zastupništvima i podružnicama u Zagrebu, vezano uz izravnu prodajnu reklamu u zagrebačkim hotelima, na benzinskim crpkama, u zračnoj luci i na kolodvoru.

Anketiranje gostiju

Nastup na tržištu bez redovitih anketiranja klijenata danas gotovo da više i nije moguć. Općeniti upitnici nemaju baš puno smisla, s obzirom na to da takva anketiranja na različitim mjestima imaju različite ciljeve. Upitnik dakle mora uvijek biti prilagođen odgovarajućoj problemskoj situaciji na licu mjesta. Pri tom se važno usredotočiti na glavna pitanja i upitnik što više skratiti kako spremnost na odgovaranje ne bi nestala.

Elektroničke knjige gostiju – barometar zadovoljstva gostiju

Informacije iz elektroničke knjige gostiju su vrijedne, troškovno povoljne naznake zadovoljstva gostiju „na licu mjesta“. Na poslijetku ne rezervira se

Visits arriving in the Nature Park can for the moment obtain all the essential tourist info at the info centres in Čigoć 26 and Krapje 16. Visitors who come from the Moslavina region can get information about Lonjsko Polje in the Tourist Office of Kutina info centre.

Lonjsko Polje and Posavina have only in recent times been described in any detail in tourist guides. The almost total lack of knowledge about the area can hardly be repaired by the advertising materials of the county and local places. In spite of there having been done carefully and with a lot of love, colourful brochures are not enough on their own; also necessary are

- a supply that contains an overall and attractive product
- concentrated marketing
- an effective distribution system.

At the beginning the little Posavina project cannot afford, for economic reasons, even the most common advertisements, nor can it count with the distributive support of global tour operators, but has to blaze its own trail. This can be achieved in the following activities:

- cooperation with international providers in the area of the targeted market groupings (nature and eco-tourism, cycle associations, bird-watchers)
- vigorous international public relations via various media, the aim being to create an image
- appearance on the internet aimed at sales
- targeted approach to all international offices and branches in Zagreb, connected with direct selling adverts in Zagreb hotels, in the petrol stations, the airport and the station.

Polling the guests

Figuring on the market without regularly polling clients is today almost impossible. Generalised questionnaires have little sense, since such questionnaires at different sites have different objectives. A questionnaire must always be adapted to the appropriate problem situation on the spot. It is important here to concentrate on the main problem, and cut the questionnaire down to the minimum required, so that the willingness to reply should not evaporate.

Electronic guest books – barometer of guest satisfaction

Information derived from electronic guest books are valuable and cost-effect indications of guest satisfac-

samo soba, već sveukupni dojam o regiji odlučuje o tome hoće li gost i sljedeće godine doputovati.

Newsletter

Newsletter su redovite internetske publikacije koje izrađuje posebno uredništvo i elektroničkom ih poštom šalje što je moguće većem broju pretplatnika. *Newsletteri* imaju dvostruku ulogu: s jedne strane oni su priznati instrument istraživanja tržišta, a s druge strane vrlo su prikladni za marketinške aktivnosti. Oboje funkcionira samo ako je *newsletter* visoke kvalitete.

3.3.5.11 Turističke promidžbene aktivnosti

Turističke promidžbene aktivnosti prije svega nastoje poboljšati plasman turističkog proizvoda. Taj plasman mora se provoditi usporedno sa stvaranjem proizvoda, što znači da se mora temeljiti na suvremenim načinima i pristupima koje postavlja tržišno poslovanje. Plasman proizvoda u PP Lonjsko polje nije sustavno riješen, što stvara probleme turističkim sudionicima.

Najbolji i najsigurniji način prodaje turističkog proizvoda na tržište jest angažiranje profesionalne agencije za plasman proizvoda, koja će plasirati većinu županijskog turističkog proizvoda. Agencija će izravno, u suradnji s turističkim zajednicama i klasterima, pripremati program posjeta turista za određeno područje, plasirati ga na turističko tržište i prodavati.

Promidžbeni materijali

Promocija turističkog proizvoda zadaća je Parka prirode, ali i turističkih zajednica područja, kao i budućih turističkih klastera. Njezina je obveza raditi na turističkoj promociji odredišta i na promociji turizma unutar odredišta. Promotivni materijali uključuju brošure, turističke karte, vodiče, kalendare, suvenire i dr.

Internetska promocija

Predstavljanje na internetu vrsta je promocije koja u novije vrijeme zauzima vrlo važno mjesto. Današnja istraživanja pokazuju da se 57% Europljana za planiranje i rezerviranje svojih putovanja u inozemstvo služi upravo internetom. Internetski (on line) marketing je novo područje u suvremenoj komunikaciji, pa tako i u marketingu uopće. Internetski marketing podrazumijeva ne samo predstavljanje proizvodnog programa već i cjelovito osmišljenu prezentaciju koja je napravljena za ciljanu skupinu koja dolazi

tion "on the spot". After all, it is not just a room that is booked; the whole impression of the region determines whether the guest will come another year.

The Newsletter

Newsletters are regular Internet publications created by a special editorial board and sent by email to as many subscribers as possible. Newsletters have a double role; on the one hand they are a recognised instrument of market research; on the other they are very suitable for marketing activities. Both aspects can function only if the newsletter is of a high enough quality.

3.3.5.11 Tourist promotional activity

Tourist promotional activity endeavours above all to boost the sales of the tourist product. These sales must be carried out at the same time as the creation of the production, which means that they must be based on the contemporary means and approaches that market-oriented business demands. The sales of the products of Lonjsko Polje Nature Park have not been handled systematically, which creates a problem for the tourist partners.

The best and most certain manner of selling a tourist product on the market is to engage a professional agency for selling the production, which will also sell most of the country tourist product. The agency will, in combination with the tourist offices and clusters, prepare a programme for the visits of tourists to a given area, position it on the tourist market, and sell it.

Promotional materials

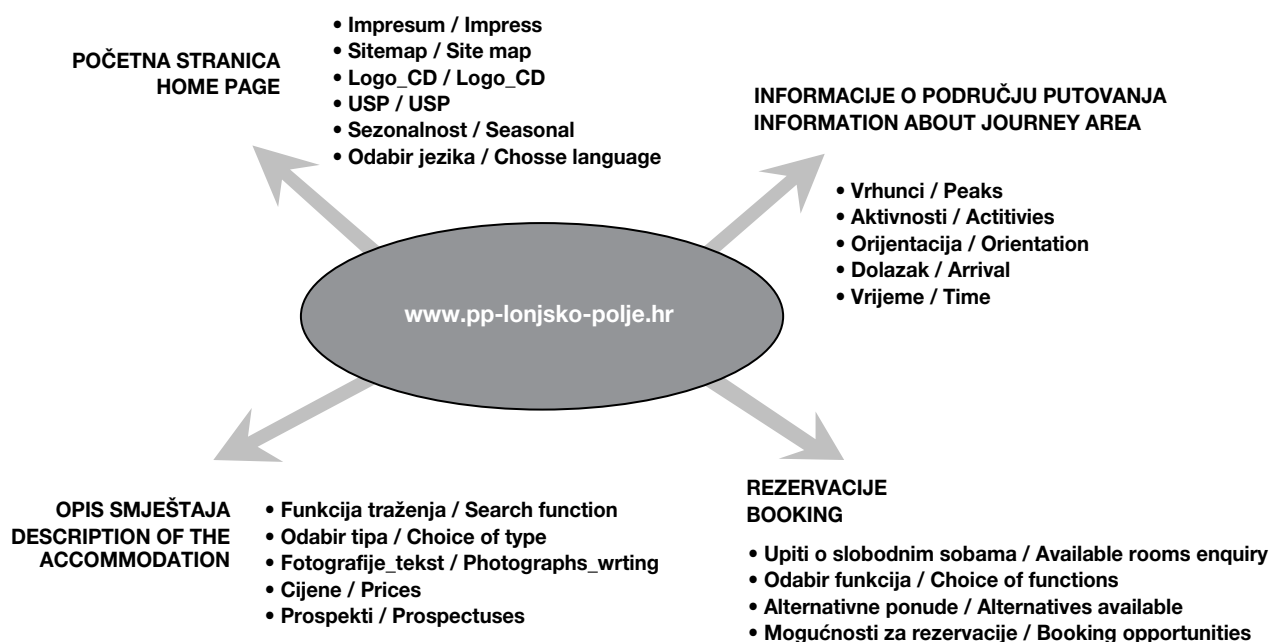
The promotion of the tourist product is the task of the Nature Park as well as the tourist offices of the area, as well as of future tourist clusters. The obligation is to work on the tourist promotion of the destination, and the promotion of tourism within the destination. Promotional materials include brochures, tourist maps, guides, calendars, souvenirs and the like.

Internet promotion

Internet promotion is a kind of promotion that has in recent times come to occupy a very important place. Research today shows that 57% of Europeans plan and book their journeys abroad online. Internet marketing is a new area in contemporary communications and in marketing in general. Internet marketing implies not only the presentation of the production line, but the whole devised presentation that is made for the target group that uses the Internet. For this reason the Web site has to be constantly upgraded. In principle

na internetske stranice. Zbog toga web stranice treba stalno usavršavati. Načelno bi se internetska stranica trebala u redovitim razmacima podvrgavati ocjenjivanju.

a site should be subject to assessment at regular intervals.

Slika 3. Kriteriji za ocjenu internetske stranice
Picture 3 The criteria for the evaluation of an Internet site are

Za sve grupe posjetitelja koji žele uslugu stručnog vođenja u Parku. Ustanova će uspostaviti mogućnost internetske najave dolaska i predbilježbe za angažiranje vodiča.

For all groups of visitors who want to have guided tours in the Park, the Public Service will arrange to have notices of arrivals and guide booking done on line.

Izlaganje na turističkim sajmovima

Sudjelovanje na sajmovima i održavanje specijaliziranih radionica vezanih uz sajmove omogućuje prezentiranje raznolikosti turističke ponude Parka prirode, promicanje turističkih potencijala i ponudu aranžmana preko putničkih agencija.

Exhibiting at specialised tourist trade fairs

Taking part in trade fairs and holding specialised workshops related to trade fairs enables the presentation of the diversity of the tourist product of the Nature Park, the promotion of the tourist potentials, and offering packages via travel agencies.

Radionice

Organiziraju se za domaće i inozemne subjekte turističkog gospodarstva te, posebno, za predstavnike tiska. Sa stručnim suradnicima i djelatnicima svih sfera turizma obrađuju se problemi, planovi, specificirani projekti koji su izravno vezani uz turističke teme, odnosno predstavlja se potencijal cijelog područja organiziranim posjetima i radionicama.

Workshops

These are organised for domestic and foreign agents in the tourist economy and, particularly, for representatives of the press. Problems, plans, specific projects directly related to tourist topics are worked out with professional consultants and employees in all spheres of activity in tourism, in other words, the potential of the whole area is presented to organised visits and

Sudionici su fizički prisutni ili se interaktivnom komunikacijom uključuju u raspravu o problemima s kojima se susreću u bilo kojem segmentu turizma. Koriste se, kako bi se stekla potrebna znanja i definirala strategija, za unaprjeđenje turističkih resursa na lokalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini.

Ostale promidžbene aktivnosti

U ostale promidžbene aktivnosti ubrajamo:

- informacije licem u lice (face to face) – to su informacije dobivene preko turističkih agencija, ali i preko iskustava rođaka i poznanika
- televizijske reportaže
- studijska putovanja za turističke novinare i predstavnike turističkih agencija.

3.3.5.12 Planski dokumenti u sustavu posjećivanja

Regionalni Masterplan za turizam – prostorni koncept za turistički razvoj područja Lonjskog polja i Srednje Posavine

Ovaj turistički Masterplan počiva na integriranim temeljima. On obrađuje sadašnju situaciju i perspektive turističkog gospodarstva, prometne veze, opskrbu i zbrinjavanje, kao i institucionalnu infrastrukturu i organizaciju.

Glavni je cilj Masterplana za Posavinu/Lonjsko Polje u tomu da se prihodi (i time životni standard) u regiji toliko poboljšaju da domaće stanovništvo poželi ostati ili se vratiti i samoinicijativno prihvatiti nastale mogućnosti posla u seoskom turizmu.

Strategija razvoja turizma Sisačko-moslavačke županije (2007. – 2013.)

Ova strategija daje analizu i reviziju turističkih potencijala županije, određuje razvojnu viziju, kao i strateške ciljeve razvoja turističke djelatnosti i, napokon, određuje mjere koje će se sustavno provoditi radi ostvarivanja vizije. Među ostalim, ovaj dokument treba pomoći ključnim nositeljima turističkog razvoja, prvenstveno na lokalnoj razini, u izradi lokalnih razvojnih strategija turizma, marketinških planova i ostalih dokumenata lokalnog turističkog razvoja. Rezultat toga treba biti uspješnije korištenje turističkih potencijala i bolje upravljanje njima.

workshops. Participants are physically present, or are brought into the discussion about the problems met in any segment of tourism by interactive communication. They are used in order to acquire the necessary knowledge and define the strategy for the improvement of tourist resources at a local, national and international level.

Other promotional activities

We include into miscellaneous promotional activities the following:

- face to face information – from travel agencies, via the stories of relatives and friends
- television reports
- fact-finding trips for tourist industry journalists and representatives of travel agencies.

3.3.5.12 Planning documents in the visiting system

The regional Master Plan for Tourism – a spatial or land use concept for the tourist development of the area of Lonjsko Polje and Central Posavina.

This tourist Master Plan reposes on integrated foundations. It deals with the current situation and the perspectives of the tourist industry, transportation links, supplies and ongoing concern, as well as institutional infrastructure and organisation.

The principal objective of the Master Plan for Central Posavina/Lonjsko Polje lies in revenue (and the living standard) in the region being improved to such an extent that the local population will want to remain, or will return, and on their own initiative make use of the opportunities newly made available in rural tourism.

The strategy for the development of tourism in the Sisačko-moslavačka County 2007-2013

This strategy provides an analysis and review of the tourist potentials of the country, sets the developmental vision and the strategic objectives of the development of the tourist activity and, ultimately, determines the measures to be systematically carried out in order for this vision to be achieved. Among other things, this document should aid the key principals of tourist development, primarily at the local level, and in the drawing up of local development strategies of tourism, marketing plans and other documents of the local tourist development. The result of this should be a more successful use of tourist potentials and a better management of them.

Marketinški plan za turističko odredište Sisačko-moslavačke županije i PP Lonjsko polje

Ovaj marketinški dokument osnovni je alat za promicanje i razvoj turizma u županiji, a stalno će se ažurirati.

Projekt Tradicijski poljoprivredni proizvodi Parka prirode Lonjsko polje i zaštićenih područja Sisačko-moslavačke županije

Ovaj projekt ostvaruje se u tri faze. Završena je prva faza, koja je identificirala tradicijske specijalitete, opis proizvodne tehnologije i izbor tradicijskih specijaliteta pogodnih za daljnju komercijalizaciju. Iduće su aktivnosti na projektu izrada marketinških planova i izrada optimalnih ekonomsko-organizacijskih modela.

3.3.6 Ostala korištenja prostora (lov, ribolov)

Prisutnost šumskih, travnjačkih i vodenih staništa rezultira raznolikošću divljih životinja, naročito ptica i sisavaca. Zakonom o lovstvu dio tih divljih životinja uvršten je u lovnu divljač, odnosno u životinjske vrste krupne, sitne i pernate divljači.

Riblji fond se iskorištava rekreacijskim i tradicijskim ribolovom, sukladno Zakonu o slatkovodnom ribarstvu i Zakonu o zaštiti prirode. Tradicijski je ribolov prema Pravilniku o unutaršnjem redu također ovlast Javne ustanove, koja radi očuvanja i promocije tradicijskih ribolovnih vještina, znanja i alata izdaje dopuštenja za njegovo obavljanje.

Proizvodnja riba prisutna je na ribnjacima Lipovljani i Sloboština, koji su u utjecajnoj zoni Parka. Proizvodnja bez poticaja nije rentabilna, pa je održivost tih vodenih staništa kao vrijednih hranidbenih staništa i gnijezdišta upitna.

Marketing plan for the tourist destination of the Sisačko-moslavačka County and of Lonjsko Polje Nature Park

This marketing document is the basic tool for the promotion and development of tourism in the county, and must be constantly updated.

The project Traditional Farm Products of Lonjsko Polje Nature Park and protected areas of the Sisačko-moslavačka County

This project is being effectuated in three phases. The first phase has now been concluded. It identified the traditional specialities, made a description of the production technology and a selection of traditional specialities suitable for commercialisation. The next activities in the project are the making of marketing plans and the drawing up of optimal economic and organisational models.

3.3.6 Other ways of using the space (hunting, fishing)

The presence of forest, grassland and aquatic habitats has resulted in a great diversity of wild animals, particularly of birds and mammals. The Hunting Law has placed some of these wild animals in the category of game, large and small game, and feathered game.

The fish stocks are used for recreational and traditional fishing, in line with the Freshwater Fishing Law and the Nature Protection Law. Traditional fishing, according to the Nature Park Regulations, is also within the jurisdiction of the Public Service, which for the sake of preserving and promoting traditional fishing skills, knowledge and tools, issues permits for it to be carried out.

The production of fish is also carried out in the fish ponds of Lipovljani and Sloboština, which are in the zone of influence of the Park. But production is not profitable without incentives, and the sustainability of these aquatic habitats, which are important habitats for bird feeding and nesting, is very much in question.

3.4 Zakonski i institucionalni okviri upravljanja

U Parku prirode Lonjsko polje temeljni zakoni i strateški dokumenti kojima se upravlja zaštitom prirode i kulturne baštine jesu:

- **Strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske** (NSAP) (NN 81/99). Strategija je prihvaćena 1999. godine na sjednici Hrvatskoga državnog sabora, a ona donosi nacionalne strateške ciljeve sa smjernicama i predloženim akcijskim planovima za njihovo ostvarivanje
- **Zakon o zaštiti prirode** (NN 70/05) i **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti prirode** (NN 139/08)
- **Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara** (NN 69/99, NN 151/03; NN 157/03)
- **Plan upravljanja PP Lonjsko polje za razdoblje od 10 godina** koji donosi Upravno vijeće uz suglasnost Ministarstva kulture i prethodno stručno mišljenje Državnog zavoda za zaštitu prirode.
- **Pravilnik o unutarnjem redu za PP Lonjsko polje** - zakonski je obavezan dokument, koji je u izradi i u proceduri prihvaćanja. Pravilnik o unutarnjem redu određuje mjere zaštite, očuvanja i korištenja zaštićenih područja te mora biti u skladu s Planom upravljanja i Prostornim planom.
- **Uredba o proglašenju ekološke mreže** (NN 109/07). Uredba donosi pregled ekološki vrijednih područja i ekoloških koridora.
- **Prostorni plan područja posebnih obilježja Parka prirode Lonjsko polje** (Izrađivač Plana je Županijski zavod za prostorno uređenje i graditeljstvo).

Unutarnje ustrojstvo i djelatnost Ustanove određeni su Statutom JU i Pravilnikom o unutarnjem ustrojstvu i načinu rada Ustanove. U svom radu Javna ustanova ima pet ustrojstvenih jedinica: Ured ravnatelja, Službu stručnih poslova zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja PP Lonjsko polje, Službu općih, zajedničkih i tehničkih poslova, Službu nadzora, Službu za promidžbene aktivnosti i ugostiteljsko-turističku djelatnost.

U Javnoj ustanovi zaposleno je sada 13 djelatnika, a Pravilnikom o unutarnjem ustrojstvu i načinu rada predviđeno je 38 radnih mjesta.

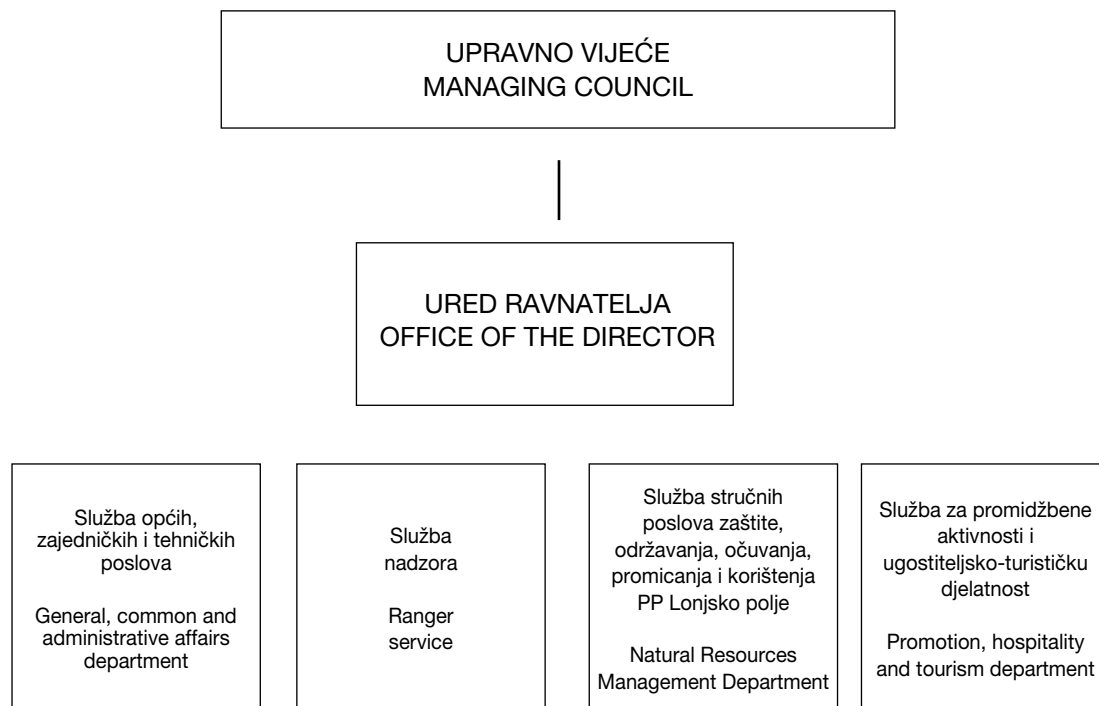
3.4 The legislative and institutional frameworks of management

In Lonjsko Polje Nature Park the fundamental laws and strategic document by which protection of nature and the cultural heritage is implemented are the following:

- **National Strategy and Action Plan for the Protection of Biological and Landscape Diversity** (NSAP) (*Official Gazette* 81/99). This strategy was accepted in 1999 at a session of the Croatian Parliament, and it gave national strategic objectives with guidelines and proposed action plans for their achievement.
- The **Nature Protection Law** (*Official Gazette* 70/05) and the **Amendments Law to the Nature Protection Law** (*Official Gazette* 139/08)
- The **Protection and Preservation of Cultural Properties Law** (*Official Gazette* 69/99, *Official Gazette* 151/03; *Official Gazette* 157/03)
- The **Lonjsko Polje Nature Park Management Plan** for a ten year period adopted by the Managing Council with the assent of the Ministry of Culture and the prior expert opinion of the State Institute for Nature Protection
- **Lonjsko Polje Nature Park Regulations** – a legally binding document that is in the process of being drawn up and accepted. The Nature Park Regulations determine the measures of protection, preservation and use of protected areas and must be in harmony with the Management Plan and the Spatial Plan.
- **Ordinance proclaiming the ecological network** (*Official Gazette* 109/07). This ordinance gives a survey of the ecological valuable areas and ecological corridors.
- **Spatial plan of special feature areas of Lonjsko Polje Nature Park** (drawn up by the County Institute for Spatial Planning and Construction).

The internal organisation and activity of the Service are determined by the Statutes of the Public Service and the Internal Organisation and Manner of Work of the Service Statutes. In its work the Public Service has five organisational units: office of the director, the Lonjsko Polje Nature Park protection, maintenance, preservation, promotion and use division, common administrative affairs division, ranger division, promotional activities and hospitality and tourist activity division.

At the moment the Public Service employs a staff of 13, and yet by the Nature Park Regulations, 38 jobs are provided for.

Slika 4. Ustroj službi u Javnoj ustanovi Park prirode Lonjsko polje
Picture 4 Organisation of departments in Lonjsko Polje Nature Park

3.4.1 Međunarodne konvencije

Ramsarska konvencija o močvarama od međunarodne važnosti, osobito kao staništa ptica močvarica, stupila na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku 8. listopada 1991. godine, a područje Lonjskog i Mokrog polja (uključujući i Krapje dol) uvršteno je 3. veljače 1993. na Ramsarski popis vlažnih staništa od međunarodne važnosti.

Područje od međunarodne važnosti za ptice (Important Bird Area)

Program IBA (Important Bird Area) počeo se ostvarivati 1981., a cilj mu je inventarizacija, praćenje i proglašenje područja važnih za ptice. Park prirode Lonjsko polje proglašen je 1989., zajedno s 200 000 ha područja Srednje Posavine, područjem od međunarodne važnosti za ptice. Danas je na popisu područja od međunarodne važnosti za ptice u okviru Nacionalne ekološke mreže i kao potencijalno SPA područje za ekološku mrežu **NATURA 2000**, koje će službeno postati danom pristupa Hrvatske Europskoj uniji.

3.4.1 International Conventions

Ramsar Convention on wetlands of international importance, particularly as habitats for waterfowl came into force with respect to the Republic of Croatia on October 8, 1991, and the area of Lonjsko Polje and Mokro Polje (including Krapje dol) was placed on the Ramsar List of wetland habitats of international importance on February 3, 1993.

Important Bird Areas

The Important Bird Area programme began to be implemented in 1981. Its objective was the inventorying, monitoring and proclamation of areas important birds. Together with a 200 000 ha area of Central Posavina in 1989 Lonjsko Polje Nature Park was proclaimed an IBA. Today it is on the list of IBAs in the framework of the National Ecological Network and as potential SPA area of the Natura 2000 ecological network, which it will officially become on the day of Croatian accession to the EU.

Park prirode Lonjsko polje od 2005. godine na pristupnom je popisu za uvrštenje na Popis svjetske baštine u kategoriji mješovitog dobra, prirodne i kulturne baštine. Dana 29. siječnja 2008. predana je prijava za uvrštenje na Popis svjetske baštine.

3.5 Upravljanje sustavom posjećivanja

Upravljanje sustavom posjećivanja u Parku prirode Lonjsko polje osmišljeno je usmjeravanje posjetitelja u uvjerenju:

- da posjetitelji moraju u infocentru dobiti sve informacije o Parku
- da se zbog ponude i pratećih zaštitnih mjera utjecaji na životinjski i biljni svijet moraju svesti na najmanju mjeru
- da stanovnici Parka trebaju imati udjela u prihodu od turizma, te se očekuje stalna suradnja između Uprave Parka i seoskih gospodarstava koja se bave turističkom djelatnošću
- da treba izraditi vikend-programe za posjetitelje i provoditi ih u suradnji s gospodarstvima koja imaju registriranu djelatnost za noćenje i hranu
- da u što većoj mjeri treba izbjeći opterećenje sela i njihovih stanovnika.

Glavni je cilj Masterplana za Posavinu/Lonjsko polje u tomu da se prihodi (i time životni standard) u regiji toliko poboljšaju da domaće stanovništvo poželi ostati ili se vratiti i samoinicijativno prihvatiti nastale mogućnosti posla.

U najvažnije motive putovanja ubraja se doživljaj prirode, autentičnosti i identiteta. Naime, turist na svome putovanju traži suprotnost od svoje svakodnevnice u koju će moći projicirati svoja maštanja i potrebe. A jedan od najstarijih snova urbanih ljudi je onaj o jednostavnom životu u prirodi i s prirodom. Sve što podupire njegove slike iz mašte, pa radilo se pritom i o nerealnom i insceniranom, pridonijet će turističkom uspjehu. Još snažnije djeluju autentični doživljaji koje turist susreće u živahnoj seoskoj kulturi, u starim tradicijama i prirodnom okruženju. Njihova potraga za kontrastima i suprotnim svjetovima, koji se moraju bitno razlikovati od njihove radne i životne svakodnevnice, otvaraju Posavini veliku prigodu u turizmu. Ona počiva na različitim mogućnostima potencijala i na promjenama u potražnji. Dok su 60-ih i 70-ih godina turističku privredu karakterizirali standardizirani paušalni paketi, u novije vrijeme internacionalni razvoj određuju vrlo

Since 2005 Lonjsko Polje Nature Park has been on the nomination list for inscription on the World Heritage List in the category of mixed property of the natural and cultural heritage. On January 29, 2008, the application for inscription on the World Heritage List was submitted.

3.5 Management of the Visiting System

Management of the visiting system in Lonjsko Polje Nature Park is designed direction of visitor in the belief that:

- visitors must be able to get all the information about the park in the info-centre
- that as a result of the supply of information and the accompanying protective measures, impacts on the plant and animal world will be reduced to the smallest possible level
- that the people living in the Park must have a share in the tourist revenues, and that constant collaboration is to be expected by the Park Management and the rural households that are engaged in the tourist industry
- that weekend programmes have to be drawn up for visitors, and carried out in collaboration with the households that are registered to provide accommodation and food services
- that overburdening of the villages and their inhabitants must be avoided to the greatest possible degree

The main objective of the Master Plan for Central Posavina / Lonjsko Polje inheres in the incomes (and hence the living standards) in the region being improved to such an extent that the local population will want to stay and that some will decided to come back, on their own initiative start to take up the opportunities for work that have been created.

The most important motivation for wanting to travel here are the experience of nature, authenticity and identity. In their travels, the holidaymakers will look for the opposite to their everyday lives, into which they will be able to project their imagination and requirements. And one of the oldest dreams of urban people is that of the simple life in and with nature. Everything that supports these imagined images, even if unreal and staged, will contribute to success in the tourist industry. Still more powerful in their effect are the experiences that a tourist will encounter in a lively rural culture, in the old traditions and a natural environment.

The search for contrasts and contrasting worlds, which

individualne turističke želje vezane uz kompleksne motive i aktivnosti.

Ma koliko kulturna i prirodna bogatstva bila fascinantna, za aktiviranje veće potražnje potrebni su i dodatni elementi ponude: aktivnosti, doživljaji, zabava.

Osim stanovanja u starim seljačkim kućama, uređenima u skladu s tradicijom, seoske atmosfere i promatranja prirode, treba razviti i druge sadržaje, kao što to npr. pokazuju inicijative parka prirode za školske razrede i mladež. U ponudu treba uključiti posjećivanje pastira, sudjelovanje na seoskim svečanostima te stare zanate koje bi trebalo ponovo oživiti.

Kao posljedica rastućeg broja posjetitelja, rast će i potreba za uslugama. U tu se svrhu mogu razvijati regionalni proizvodi i ponuditi na izravnu prodaju u selu ili na prigodno uređenim seoskim sajmovima. S vremenom je moguće razvijati različite usluge, koje se mogu izgrađivati postupno i izvan zanimanja: iznajmljivanje i popravak bicikala, iznajmljivanje čamaca i kanua, vođenje i pratnja gostiju, folklorne skupine, vožnje čamcem i kočijom, jahački izleti, ribička natjecanja i dr.

3.5.1 Održivi turizam

Upravljanje sustavom posjećivanja srednjoročno je određeno Planom upravljanja Parkom prirode Lonjsko polje. Tim dokumentom razvoj turizma uglavnom se temelji na načelima održivog turizma i usmjeren je na sljedeće oblike selektivnog turizma: **Seoski turizam:** tipičan život u tradicionalnim seoskim strukturama, s rijetkim vrstama domaćih životinja, smještaji u starim, obnovljenim drvenim kućama, kontakt sa seljacima, pastirima i ribarima, lokalna gastronomija i drugi proizvodi iz poljoprivrede, vrta i obrta, živa tradicija, narodna glazba i narodni plesovi.

Prirodni turizam: doživljaj Parka prirode Lonjsko polje s njegovom faunom, florom i očuvanim krajolikom.

Aktivni turizam: za okoliš prihvatljivi sportovi svih vrsta (šetnje, vožnja biciklom, vožnja kanuima, jahanje, pecanje) – ovaj turizam je posebno atraktivan

have to essentially differ from the normal working and everyday life of the visitor, provides a big opportunity for Posavina. It rests on the different capacities of the potentials and changes in demand. While in the 1960s and 1970s the tourist industry was characterised by the standard mass-produced package, in more recent times international development has been determined by individual tourist wishes related to more complex motivations and activities.

However much the wealth of a culture and a nature might be fascinating, to bring into play a greater demand, additional elements of the supply are needful: activity, experience, fun. As well as living in the old village houses, in which the decor is in line with tradition, apart from the rural atmosphere and observation of nature, other features need developing, as is shown by the nature park's initiatives for children and young people. The fare must include visiting a herdsman, taking part in village ceremonies and the old artisan crafts that need reviving.

In consequence of the rising number of visitors, the need for services will also rise. For this purpose regional products can be developed, and be sold directly in the fair or at village markets arranged for given occasions. In time it might be possible to develop different services, which might be built up outside primary occupations – leasing and repairing bicycles, hiring boats and canoes, guiding visitors, folk song and dance groups, boat and cart rides, riding excursions, fishing contests.

3.5.1 Sustainable tourism

Managing the visiting system is determined over the medium term by the Lonjsko Polje Nature Park Management Plan. This document on the whole bases tourism on the principles of sustainable tourism, and is directed at the follow forms of selective tourism:

Rural tourism: typical life in traditional village structures, with rare species of domestic animals, accommodation in old, restored wooden houses; contact with rural people, herdsman, fishermen; local food and other products from the farm, garden and crafts; the live tradition; ethnic music and dances.

Natural tourism: the experience of Lonjsko Polje Nature Park with its fauna, flora and preserved landscape.

Active tourism: ecologically acceptable sports and activities – walking, biking, canoeing, riding, fishing) – this kind of tourism is particularly attractive when combined with rural, natural and cultural tourism.

u vezi sa seoskim, prirodnim i kulturnim turizmom. **Kulturni turizam:** upoznavanje osebujne i prepoznatljive kulture Posavine, kao i povijesti te regije koja je s jedne strane oštro dijelila Orijent od Europe, a s druge strane ih – u vrijeme mira – gradeći mostove povezivala.

Sustav posjećivanja u PP Lonjsko polje počiva na tzv. *friendly* konceptu zaštite prirode – po tom konceptu turizam i zaštita prirode ipak mogu ruku pod ruku. S tim da se zaštićena područja ograniče na realizaciji edukativnih programa i podizanju kvalitete turističke infrastrukture (infocentri, prijamni centri, rekreativne staze, signalizacija i sl.), a druge turističke sadržaje trebalo bi razvijati u koncesijama i privatnoj inicijativi.

Ciljevi posjećivanja u zaštićenim područjima:

1. Ekološki (zaštita prirodnih i kulturnih vrijednosti, promocija i interpretacija)
2. Socijalni (zadovoljstvo i užitek posjetitelja, dodatni prihod lokalnom stanovništvu)
3. Ekonomski (razvoj lokalne male privrede, turizma, povećanje vrijednosti lokalne sredine i regije).

Deset koraka za razvoj održivog turizma u zaštićenim područjima:

1. Postavljanje jasnih ciljeva zaštite i razvoja zajedno s turističkim dionicima
2. Inventarizacija prirodnih i kulturnih vrijednosti te analiza mogućeg korištenja tih vrijednosti
3. Partnerska suradnja s lokalnim stanovništvom, turističkom privredom i drugim mjerodavnim institucijama
4. Identifikacija "imidža" koje Park hoće prikazati u promidžbi
5. Utvrđivanje kapaciteta nosivosti za različite zone i postavljanje obvezujućih standarda korištenja
6. Analiza turističkog tržišta i potreba posjetitelja te novih trendova u turizmu
7. Usmjeravanje turističke djelatnosti prema s Parkom kompatibilnim razvojem
8. Razvijanje novih, alternativnih, turističkih proizvoda u zaštićenom području i oko njega
9. Procjena kakav je utjecaj na prirodu i okoliš svih predloženih aktivnosti
10. Uvođenje potrebnih tehnika upravljanja posjetiteljima, kao što su zoniranje, usmjeravanje (channeling), ublažavanje (softening) i interpretacija

Cultural tourism: getting to know the distinctive and recognisable culture of Posavina, with the history of the region, which sharply divided East and West, and on the other hand in time of peace built bridges to join them.

The visiting system of Lonjsko Polje Nature Park is based on a friendly nature protection system – according to this concept, tourism and conservation can go hand in hand. The protected areas are limited to the realisation of educational programmes, the raising of the quality of the tourist infrastructure (information centres, reception centres, recreational walks, signage and so on) while other tourist features should be developed in concessions and private initiatives.

The main aims visiting in the protected areas:

1. Ecological (protection of natural and cultural values, promotion and interpretation)
2. Social (satisfaction and pleasure of visitor, addition income to local population)
3. Economic (development of local small business, tourism, increased value of local setting and region).

Ten steps towards the development of sustainable tourism in the protected areas.

1. Setting up clear protection and development objectives in concert with the tourist stakeholders.
2. Inventorying natural and cultural values and analysis of possible use of these values.
3. Partnerly collaboration with local population, tourist economy and competent institutions
4. Identification of the image that the park wishes to put forward in its advertising
5. Determination of the carrying capacity for different zones and establishing binding use standards
6. Analysis of tourist market and needs of visitors, as well as of new trends in tourism.
7. Directing tourist activities to development compatible with the Park.
8. Developing new, alternative tourist products, in and around the protected area
9. Assessment of environmental impact of all the proposed activities
10. Introduction of necessary techniques for managing visitors, such as zoning, channelling, softening and interpretation.

Pri tome je međunarodna suradnja, naročito na regionalnoj i europskoj razini, ključna za podizanje standarda zaštite i regionalnog razvoja održivog turizma. Zbog toga su međunarodni i međugranični projekti odlična mogućnost za potporu ciljeva zaštite i razvoja hrvatskih zaštićenih područja.

3.5.2 Zoniranje

Danas prirodni resursi služe i u svrhu posjećivanja, edukacije i rekreacije, a turizam kao gospodarska grana zauzima sve važnije mjesto u razvoju područja.

Temeljem vizije i procjene ekoloških, kulturnih i socio-ekonomskih vrijednosti provedeno je zoniranje PP Lonjsko polje, kojim je razrađena politika očuvanja prirodnih, kulturnih i krajobraznih vrijednosti i koje čine temelj za određivanje ciljeva i mjera upravljanja. U skladu s potrebama prilikom zonacije Parka izdvojena su područja koja su kao prirodni resursi uključena u sustav posjećivanja, a čine ih područja bogata pticama, šumskim, travnjačkim i vodenim površinama, kao i područja s bogatom kulturnom i krajobraznom tradicijom (prilog: Karta zone sustava posjećivanja).

Zone posjećivanja u zaštićenim područjima trebaju biti selektirane na:

- "tabu" zona
- tiha zona
- zona posjećivanja s minimalnom potrebnom infrastrukturom
- zona intenzivnog, ali održivog posjećivanja.

Here, international – regional and European – collaboration is crucial for raising the protection standard and the regional development of sustainable tourism. For this reason international and cross-border projects are an excellent opportunity for support to the objectives of protection and development of Croatian conservation areas.

3.5.2 Zoning

Today, natural resources are also used for visiting, education and recreation, and tourism is a branch of the economy that occupies an ever more important place in development of an area.

Pursuant to the vision and the assessment of the ecological, cultural and socio-economic values Lonjsko Polje Nature Park has been zoned, the policy for preserving the natural, cultural and landscape values thus being defined, making the foundation for determining management aims and means. In line with the needs, during zoning of the Park, areas were picked out that as natural resources are involved in the visiting system, including areas rich in birds, forest, grassland and water areas, and areas rich in a cultural and landscape tradition (Annex: Map of zones of the visiting system).

Visiting zones in the protected areas should be selected into:

- taboo zones
- quiet zones
- visiting zones with the minimum infrastructure
- zones of vigorous but still sustainable visiting.

4 VIZIJA I CILJEVI

Dugoročni cilj – vizija Plana upravljanja PP Lonjsko polje

Očuvanost prirodne dinamike plavljenja i geomorfoloških procesa, reprezentativnosti poplavnoga ekosustava s prirodnim i sekundarnim staništima, živućega tradicionalnog sustava pašarenja s izvornim pasminama, cjelovitosti mozaika krajobraznih i stanišnih elemenata nastalih prilagodbom poplavama, te cjelovitosti i autentičnosti elemenata kulturnog krajolika i identiteta u materijalnoj i nematerijalnoj sferi kulturne baštine, s naglaskom na ulogu i utjecaj povijesnog razdoblja nekadašnje Vojne granice (Vojna krajina, Militärgrenze, 17. – 19. st.) čini temelj razumnog korištenja (wise use) i socijalno-ekonomsku koheziju na dobrobit lokalnog stanovništva.

Strateški cilj sustava posjećivanja

U cilju očuvanja prirodnih i kulturnih vrijednosti, a na osnovi Regionalnog masterplana za turizam i uz uvažavanje postojeće Strategije turizma SMŽ u Parku prirode Lonjsko polje razvijaju se održivi i selektivni oblici turizma (ruralni, aktivni, kulturni i edukativni), s aktivnim odmorom na selu kao glavnim turističkim proizvodom, uz uključivanje lokalnog stanovništva u autentičnu interpretaciju zajedničke turističke ponude regije, a na njegovu dobrobit.

4.1 Ciljevi za upravljanje prirodnim dobrima

- Staništa (inventarizacija, površinske kopnene vode i močvarna staništa)
- Kopnene površine (vrtovi, voćnjaci, oranice, travnjaci, šume)
- Divlje svojte – ptice, sisavci, beskralježnjaci, ribe
- Udomaćene svojte – turopoljska svinja, slavonsko-srijemsko podolsko govedo, simentalsko govedo, hrvatski posavac, hrvatski hladnokrvnjak
- Krajobrazna politika – utvrditi odrednice kulturnog krajobraza Srednje Posavine
- Mozaik staništa – očuvati raznolikost i prostorni raspored staništa poplavnog ekosustava

4 VISION AND GOALS

Long-term goal – vision of the Lonjsko Polje Nature Park Management Plan

The preservation of the natural dynamics of flooding and geomorphologic processes, the representativeness of the floodplain ecosystem with natural and secondary, the living traditional system of pasturing with the original breeds, the integrity of the mosaic of landscape and habitat elements created by adjustment to the floods, and the integrity and authenticity of elements of the cultural landscape and identity in the material and intangible sphere of the cultural heritage, with the emphasis on the role and influence of the historical period of the one-time Military Frontier, 17th – 19th century creates the foundation for wise use and social and economic cohesion for the benefit of the local population.

Strategic goal of the visiting system

With the goal of preserving the natural and cultural values and on the basis of the Regional Master Plan for tourism, respect paid to the existing Sisačko-moslavačka County Tourism Strategy, sustainable and selective forms of tourism are developed in Lonjsko Polje Nature Park (rural, active, cultural, educational) with active rest in the countryside as the main selling point and product, along with the involvement of the local population in an authentic interpretation of the common tourist product of the region, for its own benefit.

4.1 Objectives for managing natural properties

- Habitats (inventorying, surface terrestrial water and wetland habitats)
- Terrestrial surfaces (gardens, orchards, ploughland, grassland, forest)
- Wild taxa – birds, mammals, invertebrates, fish
- Domesticated taxa – Turopolje hog, Slavonian-Syrmian Podolian cattle, Simmental, Croatian Posavac horse, Croatian draughthorse
- Landscape policy – to lay down the determinants of the cultural landscape of Central Posavina
- Habitat mosaic – preserve diversity and spatial distribution of habitats of the floodplain ecosystem

- Organizacija prostora – zadržati povijesnu (tradicionalnu) organizaciju prostora
- Tradicijske poljoprivredne kulture
- Obalni pojas rijeke Save.

4.2 Ciljevi zaštite kulturne baštine

- Naselja – tradicijski ambijent
- Tradicijsko graditeljstvo – drvena posavska kuća
- Kulturna baština uz vodu – plovila, mlinovi na vodi, pristaništa
- Povijesno razdoblje Vojne granice – utvrditi lokalne povijesne okolnosti i kulturni identitet iz povijesnog razdoblja Vojne granice
- Pokretna baština – osigurati adekvatnu prezentaciju zaštićenih etnografskih zbirki, sačuvati izvornost narodne nošnje Posavine i Moslavine
- Nematerijalna kulturna baština – izraditi stalni postav tradicijskog ribolovnog alata u sustavu posjećivanja, obnoviti kovački zanat, omogućiti prenošenje umijeća tkanja na mlađe naraštaje.

4.3 Ciljevi upravljanja sustavom posjećivanja

- Ponuditi posjetiteljima siguran, sadržajan i ugodan vikend boravak u Parku i u regiji umreženom ponudom Parka i regije
- Razvijati i provoditi nove edukativne programe koji interpretacijom povezuju posjetitelje sa živućim sustavom
- Poboljšati turističku infrastrukturnu ponudu posjetiteljima Parka
- Omogućiti posjetiteljima uporabu infrastrukture prema ekološkim standardima.

Ovi ciljevi i korištenje prirode i kulturnog nasljeđa u okviru turističkog razvoja potpuno odgovaraju smjernicama Svjetske organizacije za zaštitu prirode, IUCN.

- Organisation of space – retain the historical or traditional organisation of space
- Traditional crops
- Coastal belt of the Sava River

4.2 Objectives of protection of the cultural heritage

- The settlements – traditional ambiances
- Traditional building practice – wooden Posavina house
- Cultural heritage of the waterside – vessels, mills on the wharfs, landings
- Historical period of the Military Frontier – determine the local historical circumstances and the cultural identity from the historical period of the Military Frontier
- Moveable heritage – ensure proper presentation of protected ethnographic collections, preserve the authenticity of the folk costume of Posavina and Moslavina
- Intangible cultural heritage – produce a permanent display of traditional fishing implements in the visiting system, renew the smithing trade, enable the art of hand weaving to be handed down to the younger generations

4.3 Objectives of managing the visiting system

- Provide visitors with a safe, substantial and pleasant weekend stay in the Park and in the region networked with the Park and region tourist product
- Develop and produce new educational programmes that in their interpretation connect the visitors up with the living system
- Improve the tourist infrastructure provided to Park visitors
- Enable visitors to use the infrastructure according to ecological standards.

These objectives and the use of nature and the cultural heritage in the framework of tourist development are completely at one with the guidelines of the IUCN / International Union for the Conservation of Nature and Natural Resources.

4.3.1 Akcijski planovi u sustavu posjećivanja

Sustav posjećivanja	Akcijski planovi
Sustav posjećivanja	
Upravljanje posjetiteljima	AP 75 Promocija Parka u tiskovinama AP 76 Promocija Parka u elektroničkim medijima AP 77 Posavina – magnetna kartica AP 78 Prihvatni kapacitet broja posjetitelja u Parku AP 79 Podizanje ekološke razine svijesti AP 80 Vikend programi AP 81 Povezivanje regija
Interpretacija i edukacija posjetitelja	AP 82 Edukacija lokalnog stanovništva AP 83 Edukativni programi za posjetitelje
Infrastruktura	
Turistička infrastruktura	AP 84 Vidikovci AP 85 Odmorišta AP 86 Poučna šumska staza Lipovljani AP 87 Edukativne ploče za čardake AP 88 Informativno-edukativne ploče za prijamne centre AP 89 Prijamni centar Krapje br. 18 AP 90 Prijamni centar Čigoć br. 27 AP 91 Prijamni centar Osekovo AP 92 Prijamni centar Repušnica AP 93 Biciklističko-pješačka staza na nasipu
Ostala infrastruktura	AP 94 Prometna i turistička signalizacija AP 95 Biciklistička signalizacija AP 96 Parkirališta i sanitarni čvorovi AP 97 Dječja igrališta

4.3.1 Action plans in the visiting system

Visiting system	Action plans
Visiting system	
Managing visitors	AP 75 Promotion of park in printed matter AP 76 Promotion of park in electronic media AP 77 – Posavina – mag card AP 78 Carrying capacity in the park AP 79 Raising level of ecological awareness AP 80 Weekend programmes AP 81 Regional linkage
Interpretation and education of visitors	AP 82 Education of local population AP 83 Educational programme for visitors
Infrastructure	
Tourist infrastructure	AP 84 Observation or look-out points AP 85 Rest areas AP 86 Lipovljani forest learning trail AP 86 Educational notice boards for chardaks AP 88 Information and education notice boards for reception centres AP 89 Reception centre at Krapje 18 AP 90 Reception centre at Čigoć 27 AP 91 Reception centre in Osekovo AP 92 Reception centre in Repušnica AP 93 Bicycle and pedestrian trail on the embankment
Other infrastructure	AP 94 Traffic and tourist signage AP 95 Bicycling signage AP 96 Parking lots and bathroom facilities AP 97 Playground for children

4.3.2 Pregled mjera u sustavu posjećivanja

Tema:	Upravljanje posjetiteljima
Mjere:	M.1. Osigurati posjetiteljima stalan pristup potpunim informacijama o Parku (ažuriranje web stranica, tiskanje brošura o Parku, tiskanje karata, tiskanje bicikl. vodiča, cjelodnevno dežurstvo infocentara, distribucija informativnih materijala o Parku do obiteljskih gospodarstava) M.2. Poboľšati rad s turističkim djelatnicima u Parku i u regiji uvođenjem rezervacija internetom i sustava Posavina-kartice po modelu NP Neusiedler See (Austrija) M.3. Organizirati povoljno vremensko-prostorno usmjeravanje posjetitelja (izbjegavati gužve) M.4. Organizirati nove rekreativne oblike boravka u Parku (biciklizam, pješaćenje, jahanje) M.5. Izraditi Studiju utjecaja posjetitelja na prirodne i kulturne vrijednosti Parka s određivanjem prihvatnog kapaciteta i mogućnošću integracije posjetitelja u živi sustav Parka M.6. Pratiti utjecaj posjetitelja na prirodu u skladu sa smjernicama iz Studije M.7. Radi povećanja ekoloških standarda izraditi plan organiziranoga kretanja posjetitelja u Parku na čist način (kočije, bicikli, splav, čamci) ili vozilima čiji ispušni plinovi imaju smanjen negativni utjecaj na prirodu M.8. Povećati ekološke standarde postavljanjem koševa za smeće i infopanoa M.9. Izraditi program uključivanja posjetitelja u događanja u Parku, program za vikendaše, program za posjetitelje koji traže noćenje s doručkom M.10. Izraditi program uključivanja tradicionalnih specijaliteta u gastronomsku ponudu Parka (benefit for local people) M.11. Uspostaviti prekograničnu suradnju uz rijeke Savu i Unu M.12. Uspostaviti elektronički sustav informiranja i pružanja informacija o Parku
Tema:	Interpretacija i edukacija
Mjere:	M.1. Osigurati dovoljan broj lokalnih izobraženih vodiča-edukatora za provedbu svih edukativnih programa M.2. Provoditi stalnu edukaciju posjetitelja o prirodnim i kulturnim vrijednostima Parka M.3. Osigurati posjetiteljima mjesto za provedbu interpretacije i edukacije u slučaju lošeg vremena M.4. Razviti nove edukativne programe o temama nizinska poplavna šuma, Vojna granica, sustav pašarenja, poplava, vodena staništa, kosac
Tema:	Turistička infrastruktura
Mjere:	M.1. Izgraditi vidikovce za promatranje ptica i prirode na pješaćkoj stazi u Krapju, Mužolovčici (polje), Čigoću (polje), Osekovu (polje), Repušnici (polje) i Mlaci (polje) M.2. Gradnja izletišta (mjesto za piknik, drvena natkrivena mjesta sa stolovima, klupama i košem za smeće te, eventualno, mjesto za roštilj) u Čigoću, Mužilovčici, Osekovu (Stara Lonja), Repušnici (Čeperlin), Mlaci M.3. Gradnja pješaćkih staza s edukativnim pločama u Lipovljanima, Krapju-Drenovu Boku, Čigoću-Mužilovčici, Osekovu-Staroj Lonji, Poganovu polju-Mlaci M.4. Izrada informativno-edukativnih ploča (harmonika) u Čigoću, Krapju, Osekovu, Repušnici, Gredicama M.5. Gradnja infocentra, suvenirnice i recepcije za prihvat gostiju u Krapju, Krapje 18 M.6. Opremanje prezentacijske dvorane audiovizualnom opremom M.7. Gradnja infocentra za prihvat posjetitelja u Čigoću 27 (prezentacijska dvorana) M.8. Izgradnja infocentra u Osekovu i Repušnici u suradnji s lokalnom samoupravom i na Gredicama u suradnji s Hrvatskim šumama M.9. Izrada biciklističke/pješaćke staze na kruni Savskog nasipa, najmanje na dionici Krapje – Jasenovac M.10. Klupe i odmorišta u naseljima
Tema:	Ostala turistička infrastruktura
Mjere:	M.1. Postava smeđe signalizacije na autocesti, državnim i županijskim cestama M.2. Postava biciklističke signalizacije za šest biciklističkih ruta (Posavska, Subocka, Lipovljanska, Moslavačka, Unska i Sunjska ruta) M.3. Gradnja parkirališta na glavnim ulazima u Park (Čigoć, Krapje, Osekovo, Kutina, Repušnica) te u Mužilovčici i selu Mlaci M.4. Gradnja sanitarnih čvorova (WC-a) na parkiralištima uz glavne ulaze te u Mužilovčici i Mlaci M.5. Organizirati najam bicikla M.6. Izgraditi dječja igrališta u Čigoću i Krapju M.7. Organizirati prijevoz posjetitelja u Parku alternativnim vrstama vozila M.8. Gradnja benzinske postaje

4.3.2 Review of measures in the visiting system

Topic	Visitor management
Measures	M1. Provide visitors with constant access to full information about the park (updating website, printing brochures, printing maps, printing bicycle guide, duty all day long at the info-centres, distribution of information material about the park to the households) M2 Improve work with tourist workers in the park and in the region by introducing Internet booking and the Posavina Card along the lines of the Neusiedler See NP (Austria). M3. Organise favourable channelling of visitors in times of space and time (avoiding crushes) M4. Organise new forms of recreational stay in the park (cycling, walking, riding) M5. Draw up an environmental impact study, relating to the effect of visitors on the natural and cultural values of the Park, determining the carrying capacity and the capacity to integrate visitors into the living fabric of the park M6. Monitor the impact of visitors on nature in line with the guidelines erected in the study. M7. To improve ecological standards, draw up a plan for organised circulation of visitors around the park in a clean way – coach, bike, raft, boats – or in vehicles in which there is little or no negative environmental effect from exhaust emissions M8. Increase ecological standards by putting up waste baskets and info boards. M9. Draw up a programme to draw visitors into park events, a programme for second-home owners, a programme for visitors seeking B&B. M10. A programme for involving traditional specialities in the eating and drinking fare of the park (a benefit for local people). M11. Set up cross border collaboration along the Sava and the Una. M12 Set up an electronic system for giving information about the park.
Topic:	Interpretation and education
Measures:	M1. Ensuring enough local trained guides-educators for implementation of all educational programmes M2 Carry out constant education of visitors about the natural and cultural values of the park M3 Provide visitors a place for carrying out interpretation and education if the weather should be bad M4. Develop new educational programmes about topics of the lowland riparian forests, the Military Frontier, the pasturing system, floods, water habitats, the corncrake
Topic	Tourist infrastructure
Measures:	M1. Develop observation points for observing birds and nature on the pedestrian trail in Krapje, Mužilovčica (polje), Čigoć (polje), Osekovo (polje), Repušnica (polje) and Mlaka (polje). M2. Construction of excursion points (places for picnic, roofed structure with tables and benches, trashcan and possibly a barbecue pit) in Čigoć, Mužilovčica, Osekovo (Stara Lonja), Repušnica (Čeperlin), Mlaka M3. Construction of pedestrian trails with educational notice boards in Lipovljani, Krapje-Drenov Bok, Čigoć-Mužilovčica, Osekovo-Stara Lonja, Poganovo Polje-Mlaka M4. Make information and education notice boards (concertina displays) in Čigoć, Krapje, Osekovo, Repušnica, Gredice M5. Construction of info-centres, souvenir sales, reception for guests in Krapje, at Krapje 18 M6. Equipping presentation room with audiovisual equipment M7. Construction of info-centre for reception of visitors in Čigoć 27 (presentation room) M8. Construction of info centre in Osekovo and Repušnica in collaboration with local government and in Gredice in collaboration with Croatian Forests M9. Lay out a cycling and walking trail on the crown of the Sava embankment, at least for the Krapje-Jasenovac part M10. Benches and resting places in the settlements.
Topic	Other tourist infrastructure.
Measure	M1. Putting up brown heritage signage on the motorway, state and county roads M2. Putting up cycling signage for the six cycling routes (Posavina, Subocka, Lipovljani, Moslavina, Una and Sunja routes) M3. Building parking lots at the main entrances to the park (Čigoć, Krapje, Osekovo, Kutina, Repušnica) as well as in Mužilovčica and Mlaka M4. Building toilet facilities at parking lots alongside the main entries as well as in Mužilovčica and Mlaka. M5. Organise bike hire. M6. Construct children's playgrounds in Čigoć and Krapje M7 Organise transport for visitors in the park in alternative kinds of vehicles M8. Construction of a petrol station.

4.3.3 Vremenski okvir i nosioci aktivnosti

Organizacija izvršenja planiranih aktivnosti u sustavu upravljanja posjetiteljima postavljena je u okviru vremenskog razdoblja od 2009. do 2019. godine. U tom su razdoblju Planom upravljanja točno određene prioritetne aktivnosti, kao i njihovi nositelji.

Uz JU Park prirode Lonjsko polje, kao glavnog nositelja aktivnosti, Planom upravljanja u njegovoj realizaciji određeni su i sljedeći nositelji:

- jedinice lokalne samouprave i županija
- poduzetnici u turističkom sektoru
- turističke zajednice
- resorna ministarstva.

Iz tablica planiranih aktivnosti u Planu upravljanja također je vidljiv vremenski okvir planiranih aktivnosti. Većina ciljeva ne može se ostvariti u jednoj godini jer su oni dugoročni. Pažljivom pripremom godišnjih planova razrađivat će se aktivnosti za postizanje željenih ciljeva, a u godišnjim izvješćima bit će moguće pratiti provedbu Plana.

4.3.4 Financijski okvir upravljanja sustavom posjećivanja

U planiranim aktivnostima prikazana je vremenska procjena financijskih troškova akcijskih planova prema prioritetima za sljedećih 10 godina. Ukupan iznos predviđenih financijskih sredstava u upravljanju sustava posjećivanja je 12,265.000,00 kuna. U procjenu navedenih troškova nisu uračunati tekući troškovi zaposlenih, materijalni troškovi i troškovi nabave nenovčane imovine u PP Lonjsko polje.

S obzirom na to da se temeljem Zakona o zaštiti prirode (NN 70/05) osiguravaju sredstva za zaštitu i očuvanje prirodnih vrijednosti od međunarodnog i nacionalnog značenja u proračunu RH, Ustanova planira provedbu akcijskih planova osigurati temeljem godišnjih programa rada iz sljedećih izvora:

- državni proračun Republike Hrvatske, 60%
- financijska sredstva fondova EU i ostalih međunarodnih fondova, 30%
- vlastita sredstva, 5%
- donacije i sponzorstva domaćih tvrtki, 5%

4.3.3 Time frame and principals

The organisation of the execution of the planned activities in the visitor management system is placed in a time frame of 2009 to 2019. In this period the priority activities and their principals, who is in charge of them, are precisely defined.

The Lonjsko Polje Nature Park Public Service is the chief principal, and there are also the following principals in the realisation of the plan:

- units of local self-government and the county
- enterprises in the tourist sector
- tourist offices
- line ministries

From the table, also visible is the time frame for the planned activities. Most of the goals cannot be achieved in a single year, being of a long-term nature. By careful preparation of the annual plans, activities will be worked out for the achievement of the desired goals, and in the annual reports it will be possible to follow the implementation of the Plan.

4.3.4 Financial framework for the management of the visiting system

In the planned activities the temporal estimate for financial costs of the action plans according to priorities over the next ten years is shown. The total amount of financial resources in the management of the visiting system is 12.265.000,00 kuna. Current costs for labour, material costs, costs for procurement of non-financial assets in Lonjsko Polje Nature Park are not counted into the estimate.

Since pursuant to the Nature Protection Law (*Official Gazette* 70/05) funds are provided for the protection and preservation of natural values of international and national importance in the central government budget, the Public Service plans to ensure the implementation of the action plans in line with the annual work programmes from the following sources:

- central government budget of the Republic of Croatia, 60%
- financial resources from EU funds and other international funds, 30%
- own resources, 5%
- donations and sponsorships by domestic firms, 5%

4.4. Strategija upravljanja i korespondencija s ostalim planovima

Tijekom procesa izrade strategije razvoja turizma u Parku prirode Lonjsko polje uočena je slaba umreženost i koordiniranost aktivnosti svih sudionika turističkog razvoja. Jedinice lokalne i regionalne samouprave, poduzetnici u turističkom sektoru i turističke zajednice nemaju uspostavljenu koordinaciju aktivnosti. Također, kulturne institucije, muzeji i galerije, Javna ustanova Park prirode Lonjsko polje i Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima SMŽ te institucije za poticanje razvoja gospodarstva ne surađuju u dovoljnoj mjeri.

Međutim, za Park prirode je posebno važno da se unaprijedi i integrirani pristup upravljanja gdje je u upravljanje resursima potrebno ugraditi načela zaštite prirode.

Turistički klaster Lonjsko polje

Organiziranjem turističkog klastera želi se postići horizontalno i vertikalno povezivanje turističkih zajednica gradova i općina, kulturnih i znanstvenih institucija na lokalnoj razini, poduzetnika odnosno vlasnika smještajnih kapaciteta, hotela, ugostiteljskih objekata, organizatora događanja, prijevoznika, proizvođača suvenira i drugih sudionika u stvaranju turističkog proizvoda regije. Ciljevi ovog povezivanja su sljedeći:

- stvaranje sinergijskog efekta turističkog razvoja
- stvaranje/oblikovanje zajedničkog konkurentnog turističkog proizvoda
- lobiranje za zajedničke projekte na nacionalnoj i europskoj razini
- monitoring i evaluacija aktivnosti, i na taj način mogućnost korigiranja.

4.5 Monitoring (praćenje) sustava posjećivanja i izvješća

Plan upravljanja Parkom prirode Lonjsko polje bit će na snazi sljedećih 10 godina.

Podatci skupljeni tijekom praćenja stanja bit će relevantni za usporedbu rezultata i procjenu postizanja željenih ciljeva, a glavni instrument za procjenu postignutih ciljeva bit će godišnja izvješća.

4.4 Management strategy and correspondence with other plans

During the process of drawing up the strategy for the development of tourism in Lonjsko Polje Nature Park, the poor networking and coordination of activities of all participants in tourist development was registered. Local government, the tourist industry firms, and tourist offices have no coordination of their activities. Cultural institutions, museums and galleries, the Lonjsko Polje Nature Park Public Service and the Public Service for managing the protected natural values of Sisačko-moslavačka County and institutions for the development of the economy do not work together as well as they should.

However, it is important for the Nature Park to improve and integrate the management approach, where the principles of nature protection must be built into resource management.

The Lonjsko Polje Tourist Cluster

The desire behind the organisation of a tourist cluster is to achieve horizontal and vertical linkage of the tourist offices of cities and municipalities, cultural and scientific institutions at the local level, enterprises and the owners of accommodation units, hotels, hospitality facilities, event organisers, carriers, souvenir producers and other participants in the creation of the tourist product of the region. The objectives of this linkage are:

- creation of synergy effects in tourist development
- creating/shaping common competitive tourist product
- lobbying for joint projects at national and European levels
- monitoring and evaluating activities, and thus the possibility of adjustments being made.

4.5 Monitoring the visiting system, and reports

The Lonjsko Polje Nature Park management plan will be in force for the next 10 years. Data collected during monitoring of the situation will be relevant to compare the results and performance, and the main instrument used in estimating performance will be the annual reports.

4.5.1 Sustav uspostavljanja magnetne kartice PP Lonjsko polje

U planu upravljanja sustavom posjećivanja, a radi što uspješnijeg nadzora sustava posjećivanja, predviđeno je i uvođenje magnetne kartice po uzoru na kartice u NP Neusiedler See (Austrija) koja bi imala za cilj marketinški razvijati turizam u prirodi, ali tako da prihod ostane u regiji. Taj cilj se može ostvariti samo ako se posjetitelja što duže zadrži u regiji. Kartica se ugovara za svaku godinu i ažurira se novim podacima, cijenama, sadržajima, novim članovima ili se pak brišu oni koji odustaju. Uz magnetnu karticu obvezno se tiska i brošura s opisom turističkih sadržaja i cijenama.

U brošuri su osim ponuda privatnih ugostiteljskih kapaciteta istaknuti i podaci o javnom prijevozu, muzejima, disco-klubovima, raznim manifestacijama i događanjima, bazenima, koncertima, pa čak i mogućnosti jednodnevnih izleta u susjedne zemlje. Ta kartica na neki način ujedinjuje ukupnu turističku ponudu regije, a posjetitelju se pruža mogućnost korištenja svih sadržaja, i to po povoljnijim uvjetima.

Osnovni je smisao magnetne kartice dati prednost s povoljnijim uvjetima gostima koji ostaju u Parku najmanje dva dana. Oni koji ostaju kraće ne mogu dobiti magnetnu karticu i zbog toga se ne će moći koristiti nekim pogodnostima. Preko evidencije sustava magnetne kartice Park ima vrlo efikasan sustav nadzora (statistika, dobna struktura, korištenje rekreativnih sadržaja i dr., praćenje trendova). Sve te informacije su vrlo važne, kako za zaštićeno područje tako i za ponuđače turističkih usluga i sadržaja.

Općenito, uvođenjem sustava magnetne kartice postiže se sljedeće:

- učinkovito upravljanje destinacijom u smislu zacrtanog razvoja turizma
- stvaranje jakoga brenda – marke
- pružanje šanse i onim naseljima koja nisu u granicama Parka.

4.5.2. Praćenje podnošljivog broja posjetitelja

Još nema studije o modelu utvrđivanja podnošljivog broja posjetitelja u Parku prirode (Carrying capacity). Međutim, zbog izvanredne dinamike područja utvrđivanje tog broja ne će biti nimalo lak zadatak. Jer npr. taj broj u vrijeme poplavnog razdoblja ne će biti isti kao u sušnom razdoblju i sl. Zbog toga treba uspostaviti sustav koji se može pratiti na temelju utvrđenih indikatora.

4.5.1 System for establishing a Lonjsko Polje Nature Park magnetic card

In the visiting system management plan, for the maximum success in controlling the visiting system, it is planned to introduce a mag card along the lines of the system in operation in Neusiedler See NP in Austria, the aim of which is to develop tourism in nature marketing-wise, while the revenue remains in the region. This can be achieved only if the visitors are encouraged to stay longer in the region. A card is contracted for each year and is brought up to date with new data, contents, new members, or those who drop out are deleted. The magnetic card must be accompanied with a printed brochure describing the tourist features and the prices.

In the brochure, as well as the supply of private hospitality capacities, data are given about public transport, disco clubs, various events and happenings, pools, concerts, and even the possibilities of making day-trips to neighbouring countries. This card in a sense brings together the whole of the tourist fare of the region, and gives the visitor the chance to make use of all the features, at more favourable prices.

The basic idea of the magnetic card is to give advantages with better conditions to guests who will stay in the park for at least two days. Those who stay a shorter time cannot obtain a mag card and will not be able to use some advantages. Via the records of the use of the mag card, the park has a very efficient control system (statistics, age structure, use of recreational facilities and so on, keeping up with trends). All this information is very important, for the protected area and for the providers of tourist services and features.

In general, the introduction of the mag card system will lead to:

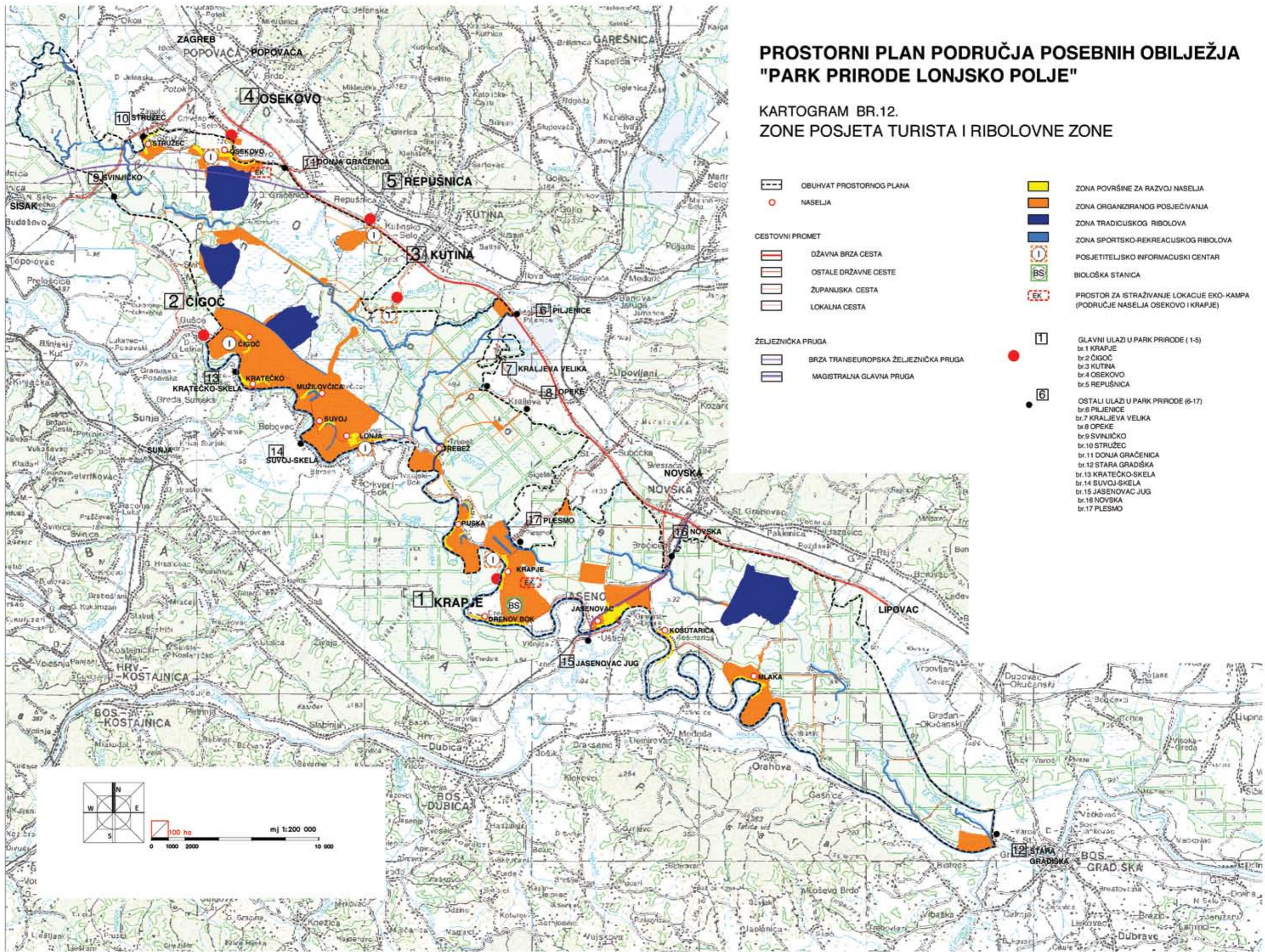
- effective destination management in the sense of the envisaged development of tourism
- creation of a powerful brand
- giving chances to settlements that are not within the boundary of the park.

4.5.2 Monitoring the number of visitors that is tolerable

There is no study concerning a model to determine the carrying capacity of the Park. What is more, because of the outstanding dynamics of the area, determination of this number will not be an easy task to perform. The number of people at the time of the floods will not be the same as in the dry period. For this reason, it is necessary to set up a system that can be checked on the basis of established indicators.

PROSTORNI PLAN PODRUČJA POSEBNIH OBILJEŽJA "PARK PRIRODE LONJSKO POLJE"

KARTOGRAM BR.12.
ZONE POSJETA TURISTA I RIBOLOVNE ZONE

- OBUHVAT PROSTORNOG PLANA
- NASELJA

- CESTOVNI PROMET
- DŽAVNA BRZA CESTA
 - OSTALE DRŽAVNE CESTE
 - ŽUPANIJSKA CESTA
 - LOKALNA CESTA

- ŽELJEZNIČKA PRUGA
- BRZA TRANSEUROPSKA ŽELJEZNIČKA PRUGA
 - MAGISTRALNA GLAVNA PRUGA

- ZONA POVRŠINE ZA RAZVOJ NASELJA
- ZONA ORGANIZIRANOG POSJEĆIVANJA
- ZONA TRADICIJSKOG RIBOLOVA
- ZONA SPORTSKO-REKREACIJSKOG RIBOLOVA
- POSJETITELJSKO INFORMACIJSKI CENTAR
- BILOŠKA STANICA
- PROSTOR ZA ISTRAŽIVANJE LOKACIJE EKO-KAMPA (PODRUČJE NASELJA OSEKOVO I KRAPJE)

- 1 GLAVNI ULAZI U PARK PRIRODE (1-5)
br.1 KRAPJE
br.2 ČIGOČ
br.3 KUTINA
br.4 OSEKOVO
br.5 REPUŠNICA

- 6 OSTALI ULAZI U PARK PRIRODE (6-17)
br.6 PILJENICE
br.7 KRALJEVA VELIKA
br.8 OPEKE
br.9 SVINIČKO
br.10 STRUŽEC
br.11 DONJA GRAČENICA
br.12 STARA GRADIŠKA
br.13 KRATEČKO-SKELA
br.14 SUVOJ-SKELA
br.15 JASENOVAC JUG
br.16 NOVSKA
br.17 PLESMO

